



**Malmö högskola**  
Lärarytbildningen  
Natur miljö samhälle

**Examensarbete**  
15 högskolepoäng

# **Hur var skolrasten?**

## **Viktiga faktorer för en lyckad rast**

*What was the school break like?  
Important aspects for a successful break*

Johanna Jönsson  
Tina Månsson

Lärarexamen 210 hp  
Geografi, miljö och lärande  
Höstterminen 2007

Examinator: Agneta Rehn  
Handledare: Karin Lagerholm



## **Sammanfattning**

Vårt examensarbete grundar sig på en undersökning om hur elever upplever rasten på skolgården. I vår litteratur har vi behandlat olika faktorer på skolgården som är viktiga för att eleverna ska få en rast som tillfredställer deras olika behov. Vi har jämfört två skolor som ligger i någorlunda lika områden och där eleverna har likartade kulturer och sociala bakgrunder. I vår undersökning har vi använt oss utav kvalitativa intervjuer och gjort observationer. Av de elever som medverkat under intervjuerna går tio barn i en förstaklass på den ena skolan och tolv barn i en två- trea på den andra skolan. Det vi fick bekräftat var att skolgårdsmiljön var tillfredsställande på båda skolorna. Fotboll var den populäraste aktiviteten hos pojkarna medan flickorna utförde mer varierade aktiviteter. Våra undersökningar visar även att pojkar och flickor oftast leker könsuppdelat och att eleverna på båda skolorna är nöjda med den vuxnes roll på rasten.

**Nyckelord:** Aktivitet, elever, genus, lekplats, rast, samspel, skolgårdsmiljö, utanförskap



# Innehållsförteckning

<b>1. Inledning</b> .....	7
1.1 Syfte och frågeställningar.....	8
<b>2. Litteraturbakgrund</b> .....	9
2.1 Skolgårdens historia 1865- 1995.....	9
2.2 Fysiska skolgårdsmiljön.....	10
2.2.1 Viktiga faktorer vid skolgårdsplanering.....	10
2.2.2 Asfaltens och gräsmattans betydelse.....	12
2.2.3 Naturinslag på skolgården.....	12
2.2.4 Barns lek.....	13
2.2.5 Lekplatsen.....	15
2.2.6 Fotboll och andra bollsporter.....	15
2.3 Psykiska skolgårdsmiljön.....	16
2.3.1 Socialt samspel.....	16
2.3.2 Genusperspektiv.....	17
2.3.3 Utanförskap.....	18
<b>3. Metod</b> .....	20
3.1 Val av metod.....	20
3.1.1 Intervju.....	20
3.1.2 Observation.....	21
3.2 Urval.....	22
3.3 Intervjuernas genomförande.....	23
3.3.1 Elever.....	23
3.4 Observationernas genomförande.....	24
3.4.1 Rast 1.....	24
3.4.2 Rast 2.....	24
3.4.3 Rast 3.....	25
3.5 Bearbetning av intervjuerna.....	25

<b>4. Resultat</b> .....	26
4.1 Resultat och analys av intervjuer.....	26
4.1.1 Vad tycker du är roligast att göra på rasten?.....	26
4.1.2 Är det någonting som inte är roligt med rasten?.....	28
4.1.3 Brukar du leka med flickor/pojkar, vad leker ni då i så fall?.....	29
4.1.4 Tycker du att det saknas någonting på skolgården?.....	30
4.1.5. Brukar lärarna vara ute på rasten, vad gör de då?.....	32
4.1.6 Är det mycket bråk på rasterna, vad bråkar ni då om?.....	33
4.1.7 Vad tycker du om skolgården?.....	34
4.2 Resultat och analys av observationer.....	35
4.2.1 Observation rast 1.....	36
4.2.2 Observation rast 2.....	38
4.2.3 Observation rast 3.....	39
4.3 Jämförelse mellan intervjuer och observationer.....	39
<b>5. Diskussion</b> .....	42
5.1 Hur är skolgården planerad och vad tycker eleverna om skolgårdsmiljön?.....	42
5.2 Vilka möjligheter har eleverna till olika aktiviteter på rasten?.....	44
5.3 Vad gör eleverna helst på rasten?.....	45
5.4 Hur ser samspelet ut mellan eleverna på rasten?.....	46
5.5 Vilken roll har den vuxne under elevernas raster?.....	47
5.6 Övrigt.....	48
5.7 Diskussion kring våra valda metoder.....	48
5.8 Förslag på framtida forskning.....	49
5.9 Tack.....	49
<b>6. Referenslista</b> .....	50

## **Bilagor**

1. Intervjufrågor
2. Brev till föräldrar
- 3A. Åk 1 skola
- 3B. Åk 2-3 skola

## 1. Inledning

Då vi tänker tillbaka på vår skoltid är händelserna på rasterna några av de starkaste minnena från skoldagarna. Det var där man hade tid att umgås, prata, leka och att skapa sociala kontakter. Vårt huvudämne är Geografi miljö och lärande och vi har i vår utbildning behandlat hur viktig närmiljön är, i detta fall skolgården. Skolrasten är en stor del av ett barns vardag och vi tror att mycket av det som händer på skolgården kan påverka hur barnen mår resten av dagen.

Vi tycker att fokusen i skolan huvudsakligen baseras på saker som händer inne i klassrummen och för lite på hur eleverna upplever rasterna. Vår uppfattning är att många lärare inte är tillräckligt engagerade på rasterna och att de inte alltid är medvetna om vilka faktorer som bidrar till elevernas olika tankar och känslor om rasten. På grund av de här olika anledningarna har vi valt att skriva om hur eleverna upplever rasten på skolgården i vårt examensarbete.

Vi är intresserade av hur miljön, aktiviteterna och de sociala samspelet påverkar eleverna och om det är dessa faktorer som avgör hur eleverna trivs på rasten. Vi har valt att undersöka hur elever i årskurs 1-3 upplever rasten på skolgården både fysiskt och psykiskt. Vi tänker jämföra två skolor som har ungefär samma utgångspunkt gällande elevers bakgrund och skolgårdsmiljö och se om resultaten skiljer sig.

## **1.1 Syfte och frågeställningar**

Ett syfte med examensarbetet är att ta reda på hur eleverna upplever rasterna på skolgården. Vi tycker det är viktigt att man är medveten om vilka olika tankar och känslor eleverna har om rasten. Ett annat syfte är att se om vi får fram några skillnader då vi jämför två likartade skolgårdar.

### **Fysiska skolgårdsmiljön**

- Hur är skolgården planerad och vad tycker eleverna om skolgårdens miljö?
- Vilka möjligheter har eleverna till olika aktiviteter på rasten?
- Vad gör eleverna helst på rasten?

### **Psykiska skolgårdsmiljön**

- Hur ser samspelet mellan eleverna ut på skolgården?
- Vilken roll har den vuxne under elevernas raster?



## 2. Litteraturbakgrund

### 2.1 Skolgårdens historia 1865- 1979

Det var år 1865 som Kongl. Öfver-Intendents-Embetet gav ut ”Normalritningar för folkskolebyggnader” (Lindholm, 1995). Ett syfte med ritningarna var att ge inspiration och hjälp till de kompetensfattiga landsortskommunerna. Ett annat syfte till inskaffandet av ritningarna var för att man ville ha en grund för kvalitetsbedömning. I anvisningarna står det tydligt att skolhuset och omgivningarna omkring byggnaden skulle uttrycka skolans värdighet och betydelse. Det var på denna tid viktigt att framhäva vikten av sparsamhet och enkelhet (Lindholm, 1995).

Enligt Lindholm (1995) tas skolhusets omgivning upp i en del sammanhang i anvisningarna, bland annat lokaliseringen av anläggningen, tomtens storlek och skolhusets läge. Saker som skulle finnas utanför skolan var en rymlig gårdsplan där barnen kunde samlas för att leka och utföra kroppsövningar. Det skulle även finnas ett jordland bestående av grönsaker, både som läraren skulle kunna utnyttja för eget bruk men även för undervisning. Skolområdet skulle innefatta träd, buskar och blommor. Det skulle dessutom finnas ett slutet skjul, en så kallad täckt lekplats där man kunde sitta. Det står tydligt beskrivet att barnen borde vara ute i alla väder och att det därför borde vara bra med ett skjul som skyddar mot olika väderförhållanden. Gårdsplanen skulle vara anlagd med grus och vara inhägnad på något vis och på lekplanen skulle träd vara planterade. Träd var viktiga eftersom de bidrog med skugga och höll luften sval på somrarna (Lindholm, 1995).

1890 står det välskrivna anvisningar om vilka växter skolorna kan välja att plantera i skolparken. Växtförslagen innefattar totalt 300 olika arter att välja på varav cirka 50 fruktträdssorter, 100 örter av olika sorter, 150 stycken klätterväxter och prydnadslignoser (Lindholm, 1995).

Från och med 1920 använde man skolgården till undervisning i andra sammanhang än bara för trädgårdsskötsel. Lekplatserna får nu ett eget kapitel i normalritningarna och elevernas raster och lekar blir en viktig del i skolan och en lekplats av tillräcklig storlek är en annan viktig del på skolområdet (Lindholm, 1995).

Vid planeringen av skoltomter 1955 var det nu viktigt att en trivsamt miljö skulle skapas. Tomtområdet skulle ha lekplaner, skolträdgård och det skulle även finnas möjlighet till parkeringsplatser för bilar, cyklar, sparkstöttingar och skidor (Lindholm, 1995). Det skulle helst finnas många olika lekplaner istället för en stor. Lekplanerna skulle vara gjorda utav asfalt, betong, betongplattor eller av smågatsten. Vid stora skolanläggningar borde endast asfaltbeläggning finnas. Asfalten fungerade bättre för olika bollspel och springlekar till skillnad från den singelsten som använts som underlag på gårdarna tidigare (Lindholm, 1995).

1979 formades utemiljön så att barnen lättare skulle kunna utföra olika aktiviteter, så att det fanns plats för avkoppling, för att stimulera samvaro eller för att barnen skulle kunna få lite avskildhet. För att detta skulle vara möjligt behövde det finnas olika ”rum” på skolgården och skolgården skulle ha varierande växtlighet och terräng. Det var nu tydligt att skolan formades efter barnens behov och inte tvärtom (Lindholm, 1995).

## **2.2 Fysiska skolgårdsmiljön**

### **2.2.1 Viktiga faktorer vid skolgårdsplanering**

Barn spenderar mycket tid på skolgården och det är uträknat att under barns första sex skolår tillbringar de allt som allt ett år på skolgården (Nilsson, 2003). Det finns idag ett ökat intresse för utemiljön men trots det läggs det inte ner mycket pengar på pedagogiska resurser på skolgården (Rörström, 2006).

Om skolgården planeras med hjälp utav sakkunniga inom området och med hjälp utav barn och vuxna inom skolan kan skolgården bli stimulerande, säker och det kan finnas plats för avkoppling och lek (Kindenberg, 2005). Skolgården är främst till för eleverna och det är de som vet hur den används, därför borde man planera den efter barnens önskemål (Olsson, 1995). Grahn m.fl. (1997) tar upp olika faktorer man borde tänka på när man planerar en skolgård för att den ska bli så tillfredställande som möjligt för lek och rörelse. Han menar att pojkar och flickor ofta leker olika lekar och därför delar barnen upp skolgårdsytan på ett naturligt sätt. Det är viktigt att det finns utmanande saker på skolgården som gör att rädsla och kittling uppstår i magen, detta kan vara saker som rutschbanor eller snår som bidrar till spänning. Det är en fördel om det finns avskilda platser på skolgården men det ska ändå vara lätt för barnen att ta sig till de olika platserna.

Skolgården ska vara planerad på ett sätt som gör att barnen tycker det är spännande att gå ut på rast. Viktiga saker på skolgården kan vara sandlådor med lekredskap eftersom de då får använda sin fantasi och ett utbud av växter som kan fascinera barnen. Till skillnad från inomhuslekar ska utomhuslekar bidra till att barnen får valmöjlighet till att leka vilda och ljudliga lekar eller tysta och stillsamma. Det är bra om det finns en miljö på skolgården som kan utnyttjas av både stora - och små barn, men även åldersintegrerat. Barnen bör känna sig lika trygga ute som inne och därför är det viktigt att de vuxna befinner sig på båda platserna (Nilsson, 2003). Skolgårdsforskaren Wendy Titman (Olsson, 1995) menar att barn upplever sin närmiljö annorlunda än vad vuxna gör, hon påpekar dessutom att det inte enbart är skolhuset som är skolan för eleverna utan även utemiljön. Barn vet också att det är de vuxna som har planerat skolgården efter deras behov och därför ser de skolgården som en värdemätare på hur mycket de vuxna tycker om dem. Barn blir påverkade både fysiskt, psykiskt och socialt av utemiljön. ”Barn älskar att klättra, att gräva, att göra fördämningar, de tycker om blommor och gräs och djur, barn vill bygga kojor och kunna vara ifred. Varför ska det då vara så svårt att ge dem detta?” (Olsson 1995, ss.121-122). Landskapsarkitekten Petter Åkerblom (Kindenberg, 2005) menar att skolgården ska stimulera till upptäckter, kreativitet och att den ska vara utforskande. Han menar att det som är bland det viktigaste är att skolgården ska vara uppdelad i olika ”rum”, detta eftersom det ska finnas möjlighet till ostördhet och avskildhet. Grahn (1991) har gjort en undersökning i en förskola som har en öppen och flack miljö, där det inte fanns något buskage där barnen kunde gömma sig för att vara ifred. Han kom fram till att barnen som inte fick plats på klätterställningen, gungorna eller i sandlådan blev stående eller sprang omkring. Konsekvensen blev att barnen avbröt och störde varandra eftersom det varken fanns platser där de kunde vara ifred eller där de kunde inspireras till lek (Grahn, 1991).

Det är viktigt att det finns sittmöjligheter både i grupp och enskilt på skolgården. En bollsportsbana kan vara bra att ha på skolgården eftersom det är en fördel om det finns plats för eleverna att röra på sig (Kindenberg, 2005). Maria Nordström (Olsson, 1995) har i en forskning kommit fram till att barn i förskole- och lågstadieåldern tycker att platserna utomhus betyder mer för dem än platserna inomhus.

### **2.2.2 Asfaltens och gräsmattans betydelse**

Åkerblom (Kindenberg, 2005) tycker att man kan göra asfalten mer levande på skolgårdarna genom att måla den svarta ytan för lek, spel och spring. Även Olsson (1995) tar upp hur man kan göra asfalten trevligare genom att måla dit spel och bilder. Olika förslag som hon ger exempel på är att man kan måla Sveriges landskap, djungelmotiv och drakar. Man kan även använda asfalten som ett jättelikt teckningspapper där barnen kan måla tillfälliga bilder. Olsson (1995) menar också att om man målar med penslar på asfalten utövar barnen olika skrivrörelser. Yngre barn brukar uppskatta att man målar asfalten med starka grundfärger eftersom de kan ta till sig de färgerna lättare (Olsson, 1995). Skolgårdsforskaren Wendy Titman (Olsson, 1995) säger att asfalt som är målad utnyttjas på ett annat sätt av barn. Färgen gör att barn blir gladare och det kan hända att de använder asfalten som sittplats, någonting som sällan händer på svart asfalt. Barn som leker på asfalt slipper lägga ner energi på att bevaka sitt revir eftersom det inte tycks behövas på asfaltytan. Asfalten är oföränderlig och kan därför ses som en platstrygghet för barnen jämfört med om de leker på naturmark. Lekarna på asfalten är förutsägbara eftersom asfalten ser likadan ut från en gång till en annan eftersom lekarna på asfalten tål att bli avbrutna (Olsson, 1995).

Gräsmattan på skolgården kan ge specifika upplevelser för barnen, upplevelser som att känna grässtråna kittla mellan tårna, synen av blommor och doften av nyklippt gräs. För att ha gräsmatta på skolgården är det viktigt att tänka på att den ska vara stor nog för antalet barn som befinner sig på gräset (Lindholm, 1995).

### **2.2.3 Naturinslag på skolgården**

När barn vistas utomhus tränar- och tillfredsställer de sina olika sinnen med hjälp utav olika naturupplevelser såsom åskan, vinden, solen, regnet, växandet och årstiderna (Grahn m.fl., 1997). Grahn m.fl. (1997) visar i sin forskning att skolgårdar som har naturmiljö stimulerar till fler lekaktiviteter än de skolgårdar som saknar naturinslag. Den fysiska miljön kan både påverka barnen positivt och negativt i deras utveckling. Utemiljön kan påverka barnens trygghetskänsla positivt i lek - och vila, den kan även underlätta för barnen att ta kontakt med varandra. Miljön är avgörande för vilka lekar barnen väljer att leka på rasten. Utemiljön kan också ha en negativ påverkan eftersom den kan döda lusten att vidareutveckla leken. Det kan vara svårare att leka i smågrupper men även försvåra barns upptäckarglädje om det inte finns någonting att upptäcka (Grahn m.fl., 1997).

Nilsson (2003) anser att barn som går på en förskola som har en naturrik gård utvecklas mycket mer positivt till skillnad från barn som har en naturfattig miljö att vistas i. Grahn m.fl. (1997) har gjort en studie om detta och de kom fram till att barn som har en naturrik gård springer mer och deras koordination, vighet och balans tränas mycket. Barnen i Grahns studie fick också göra ett test där man studerade deras koncentrationsförmåga och resultatet visade att barn som vistades på naturrika skolgårdar hade bättre koncentrationsförmåga.

Grahn kom också fram till att gårdar som är spännande och där det finns mycket buskar, högt gräs och träd som man kan klättra i leder till att barn testar gränser, rör på sig mer och blir nyfikna på att använda hela kroppen. På gårdar där detta utbud finns kan både stora - och små barn aktivera sig (Grahn m.fl., 1997).

Barnens val av lek gynnas i miljöer där det finns mycket växter och där de kan vara lite ”vilda”. Barn tycker om att vistas i dessa miljöer och det bidrar också till att de är mycket mer utomhus. De som vistas mycket utomhus håller sig friskare. Att barn tillbringar mycket tid utomhus är ju som Nilsson (2003) tidigare nämnt mycket bra, men han menar också att det kan medföra risker. Om det till exempel finns för lite träd på en förskolegård kan detta leda till att gården blir allt för solbelyst och detta är inte bra för barnen, då de under sommaren kan bli utsatta för mycket UV-strålning. Därför är det viktigt att det finns träd på förskolegården som barnen kan söka sig till då de vill ha skugga eftersom barn självmant söker sig till skuggan för att leka (Nilsson, 2003). Det är viktigt att det finns mycket grönska på skolgårdarna och förskolegårdarna och att det är viktigt att barnen kan leka många lekar på gårdarna där de kan balansera, klättra, springa och hoppa. För att barnen ska kunna leka kurragömma och kull behöver de någonting som de kan gömma sig bakom och detta menar Nilsson (2003) saknas på många gårdar.

#### **2.2.4 Barns lek**

Barnpsykologen Eva Norén – Björn (Olsson, 1995) är övertygad om att framtidens ledare är de personer som har tillåtits att leka och fantisera när de varit barn. Då barn leker utvecklas deras motorik, uppfattningsförmåga, fantasi, förmåga till samspel och förmåga till att lösa problem. För att få barn motiverade till att börja leka är det viktigt att de får inspiration och chans till nya möjligheter som kan påverka leken positivt (Olsson, 1995).

Norén - Björn (Olsson, 1995) menar att trots detta leker barn var de än befinner sig men i en miljö som är torftig eller där barnen inte får chans att vara ifred uppstår inget djup i leken. Detta tar även Olsson (1995) upp då hon skriver att på en plats där ytan är liten, där barnen inte blir tillräckligt inspirerade och där de inte får någon möjlighet att gå undan är det svårt för leken att få ett djup. Detta leder till att lekarna aldrig riktigt kommer igång eftersom barnen hela tiden blir avbrutna. Barn behöver kunna gå undan och vara ifred i sin lek och de har behov av att ibland kunna leka lite undangömt i en liten vrå (Olsson, 1995).

På skolgårdar där det finns öppna ytor är det oftast endast få lekar och aktiviteter som dominerar. De få aktiviteter barnen har möjlighet att utföra på en kal skolgård blir endast använda till det de är byggda för (Olsson, 1995). Nilsson (2003) tycker att det är intressant att titta på vilka möjligheter barn har till rörelse och lek i skolan. Rörelse och lek är viktigt för barns inlärningsprocess när det handlar om deras sociala utveckling, livskvalitet och deras hälsa. Något annat som Nilsson (2003) lyfter fram är att skolgårdarna inte bara ska användas under rasterna utan också under lektionerna samt efter skolan slut.

Leken har fått en ny betydelse i skolans verksamhet och i Lpo 94 står det skrivet att för att eleverna i de lägre åldrarna ska kunna tillägna sig kunskaper har leken en enorm betydelse. I läroplanen står det dessutom att ”skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen” (Läraryrket, 2004, s.11).

I en skrivelse som Skolverket har skickat till BO- utredningen står det att ”lekens betydelse i läroprocessen innebär att frågan om att skapa goda miljöer, som inspirerar barn och elever till utvecklande lek och lustfyllt lärande måste ägnas uppmärksamhet både i förskola och skola såväl i planering och genomförande som i uppföljning och utvärdering av verksamheterna” (Nilsson, 2003 s.34). Om det finns naturmark på skolgården blir barn mer uppfinningsrika konstaterar skolgårdsforskaren och landskapsarkitekten Gunilla Lindholm (Olsson, 1995). Hon menar även att det är viktigt att det finns platser på skolgården som får lov att vara ostädade och där det oväntade kan ske. Lindholm skriver också att barn inte leker på en plats utan med en plats (Olsson, 1995). Aktiva skolgårdar har fler platser som barnen kan vara på än vad de passiva skolgårdarna har. De aktiva skolgårdarna har också större totalarea det vill säga större yta per barn (Lindholm, 1995).

### **2.2.5 Lekplatsen**

Henriksson och Castenfelt (2000) nämner i sin bok *Säkra lekplatser* vad en bra lekplats ska innehålla för att barnen ska få tillräckligt med stimulans i leken. De tar upp att det är viktigt med rörelse- och balanslekar såsom bollspel och klättring eftersom det är utvecklande för motoriken. Om man ska ha en lekplats på skolgården är det viktigt att man bygger den på ett sådant sätt att barnen kan utföra sociala lekar och aktiviteter men även så att de kan utveckla sina olika sinnen (Henriksson & Castenfelt, 2000). Lekplatserna ska också kunna inbjuda barnen till att vara kreativa och nyfikna men det är även viktigt att den väcker lusten till att upptäcka saker (Henriksson & Castenfelt, 2000).

Barn har olika behov beroende på hur gamla de är och därför bör lekplatserna tillgodose dessa olika behov angående vad en lekplats bör innehålla. Det är bra om lekplatser har olika funktioner och innehåller olika lekelement. Det är också viktigt att de är säkra eftersom barnen har svårt att se vilka risker som kan finnas tillskillnad från de vuxna. Det är en fördel om placeringen av lekplatsen är på ett område där det både är sol och skugga så att inte rutschbanan blir brännhet på sommaren. Det är också viktigt att sandlådan befinner sig på en plats där det är halvskugga. Gungorna är ett av det mest populäraste lekredskapen på lekplatsen och det är viktigt att de är tillräckligt höga så att barnen både ska kunna sitta och stå upp. Barn brukar tycka att det är roligt att hoppa från gungorna, därför är det viktigt att fallutrymmet är stort nog på lekplatsen (Henriksson & Castenfelt, 2000). Det som är negativt med gungställningarna är att de tar mycket plats och att endast ett fåtal barn kan använda dem åt gången (Olsson, 1995).

### **2.2.6 Fotboll och andra bollsporter**

Det finns ingen lag som säger att det ska finnas en lämplig uteyta på skolgårdarna för lek och avkoppling men i arbetsmiljölagen står det att det måste finnas pausutrymme (Schmidt, 2004). Det har gjorts undersökningar på kulturgeografiska institutionen i Lund som visat att pojkars aktiviteter på skolgårdarna tar upp störst yta då de ofta befinner sig på områden som fotbollsplaner och basketplaner (Schmidt, 2004). Thorne (1993) har undersökt två skolgårdar och även han kom fram till att det på båda skolgårdarna var pojkarna som kontrollerade delarna av skolgården där lagsporter förekom som till exempel gräsplättar som användes till fotboll och basketplaner. Detta utrymme är oftast begränsat och det är en nackdel för flickorna då de får flytta på sig antingen till ett litet hörn eller till en åskådarbänk (Thorne, 1993).

Fotboll är en populär aktivitet på skolorasterna av olika anledningar menar Schmidt (2004) som har observerat olika skolgårdar. En anledning är att fotboll har enkla regler och inte är så avancerat att spela. En annan anledning är att fotboll kan spelas på olika underlag och kan därför spelas nästan överallt. Schmidt (2004) menar att det finns många bollplaner i skolorna där fotboll kan spelas. Hon skriver dessutom att handboll, volleyball och basket oftare definieras som innespel. Fotboll är en gruppaktivitet där pojkarna får tillfälle att umgås med varandra och där de får tillfällighet att bli av med överflödigt energi på ett positivt sätt (Schmidt, 2004). Observationer och intervjuer har visat att flickor intagit en mer passiv roll då de spelat fotboll med pojkarna och att flickorna hellre vill spela basket och handboll eftersom de tyckte att pojkarna är för våldsamma när de spelar fotboll (Schmidt, 2004). Flickor är mer intresserade av att leka på klätterställningarna än att vara på bollplaner (Schmidt, 2004).

## **2.3 Psykiska skolgårdsmiljön**

### **2.3.1 Socialt samspel**

Gemenskapen sätts ständigt på prov då barn samspekar med varandra. Barn har behov av sociala erfarenheter för att kunna umgås med andra barn och för att skapa vänskapsrelationer. Det tar tid för barn att lära sig hur det sociala samspelet fungerar och det är genom deras dagliga samspel som de lär sig att sätta gränser för samvaro och vänskap. Samvaro och vänskap är någonting man hela tiden måste arbeta med för att det ska hållas vid liv och för att detta ska fungera krävs ett aktivt deltagande. Barn vet om att de själv måste agera för att kontakt ska kunna ske med andra barn. Schjellerup Nielsen (2006) menar att det är viktigt för barn att redan innan rasten försäkra sig om vem de ska leka med och att sedan få det bekräftat av den kompis. Om barnet inte får den bekräftelsen, försöker han/hon skapa kontakt med andra barn att leka med på rasten. Barn som leker med samma person på rasterna har större behov att få bekräftelse på att just de ska leka ihop. Ett barn frågar ett annat barn om de är vänner eller om de ska leka av två anledningar. Den ena anledningen är för att ta reda på om de ska leka tillsammans och den andra anledningen är för att han vill få sin identitet bekräftad. När barn umgås med varandra lär de sig om både sin egen och vännernas placering i det sociala rummet. Barn som inte deltar i det sociala samspelet får inte chans att utveckla sin sociala kompetens. Dessa barn kan känna sig oönskade och detta kan påverka deras möjligheter till socialt samspel med andra personer i framtiden (Schjellerup Nielsen, 2006).



Schjellerup Nielsen (2006) beskriver detta som en paradox det vill säga att barn inte kan leka utan att veta hur det sociala samspelet fungerar, samtidigt som det först är genom leken som de lär sig reglerna för det sociala samspelet.

### 2.3.2 Genusperspektiv

Flickor verkar utöva större social kontroll när det gäller gruppbildning än vad pojkar verkar göra, exempelvis genom att någon som inte är med i en flickgrupp drar med sig någon från gruppen. Ett annat exempel på social kontroll är att en större grupp tjejer splittras till mindre grupper (Schjellerup Nielsen, 2006). Flickor som går på lågstadiet har ofta problem med att leka i grupp om tre och leker därför istället bara två och två, detta kan upplevas som jobbigt för flickorna. Om en flicka skulle vilja leka med två andra flickor som leker skulle det kunna uppstå bekymmer eftersom de skulle se henne som påträngande (Höistad, 2001).

Om en av de två flickorna blir sjuka duger den tredje flickan som ”stand - in” tills den andra flickan blir frisk igen. En elev som är lite utanför ett vänskapsgäng tar ofta till många medel för att bli ”en i gänget”, detta är någonting som kan få tragiska konsekvenser (Höistad 2001). Flickor pratar ofta om vem som är elak mot vem i flickgruppen och då flickors vänskaps bryts hittar de oftast andra flickor att leka med. Flickor delar hemligheter, öppnar sig lätt för varandra och blir därför lätt sårbara. Under ytan hos vänskapen hos flickor kan spänning och konflikt förekomma, men de visar inte det rakt ut som pojkar gör (Höistad 2001). Goodwin (Thorne, 1993) säger att då flickor har problem med varandra, händer det att de pratar bakom ryggar på varandra då personen inte är där istället för att berätta det för kompiserna hon har konflikt med. Det har gjorts en jämförelse mellan pojkar och flickor i femte klass där resultatet visat att pojkarnas umgängesgrupp ofta är större än flickornas. Pojkarna bildar gäng medan flickorna umgås i smågrupper med varandra eller i par och pojkar leker mer hårdhänt och slåss mer i leken än vad flickor gör. Relationer pojkar emellan tenderar att vara hierarkiska och tävlingsinriktade och de förhandlar med varandra och sätter gränser genom att förolämpa, ge direkta kommandon, utmaningar och hot. Pojkar gillar att bråka om regler och de har en tendens att inte följa reglerna lika ofta som flickorna brukar göra (Thorne, 1993). Skolgården är ett område där vuxna har en väldigt liten kontroll och där barnen har möjlighet att välja vem de ska leka med och vilka aktiviteter de ska utöva. På skolgården finns det en väldigt uppdelning mellan könen detta syns tydligt då man studerar aktiviteterna, platserna och materieln (Thorne, 1993).

Thorne (1993) har undersökt två skolgårdar och kom fram till att på båda skolorna dominerade flickorna på de målade hårda ytorna där de kunde leka fyra hörn, hoppa rep och hoppa hage. Områdena flickorna befann sig på låg närmare skolan och tog upp en tiondels yta av vad pojkarna använde (Thorne, 1993).

De rörliga aktiviteterna så som att jaga varandra, låtsaslekar och gå runt och prata med varandra gjordes nästan alltid uppdelat mellan pojkar och flickor. Ju äldre barnen blir desto mer delar de upp sig i pojk- och flickgrupper. När barn får möjlighet att välja vem de ska vara tillsammans med väljer de oftast att dela upp sig. Då man frågat barn i olika åldrar vilka deras bästa vänner var svarade 75% att det var en kompis utav samma kön (Thorne, 1993).

### **2.3.3 Utanförskap**

Enligt Hillman (2007) är relationer med jämnåriga ett stort behov hos barn redan när de börjar skolan och behovet av kamratrelationer blir större under de första skolåren. Om det inte finns några jämnåriga som barnen har möjlighet att umgås med, kan föräldrar och syskon fylla ut platsen. Barns självbild förstärks då de samspelar med jämnåriga då de känner att de blir respekterade och accepterade. Om ett barn inte får denna förstärkelse kan det känna sig underlägset och otillräckligt. Hillman (2007) menar även att mobbing i tidig skolålder sätter djupa spår och att elever i grundskolan uppger att de blivit mobbade åtminstone en gång under ett läsår. Hagman (Metro 2007) skriver att i en enkätundersökning som gjorts av 1000 elever känner 46 % av skoleleverna på mellanstadiet sig otrygga på skolrasten och två av tio flickor uppger att de blivit hotade. 6 % av eleverna upplever att vuxna inte ingriper när de ser ett brott som sker bland elever, men 60 % tycker dock att vuxna ingriper då de blir vittne till ett brott. I läroplanerna står det att alla som arbetar i skolan ska ”aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper” (Läraryrket, s.14). Det finns barn som inte har några kompisar att leka med, så kallade ”utanförbarn”. Detta upplevs inte bara som svårt för barnet utan även för lärare och föräldrar. Orsakerna till att något barn är utanför kan vara svåra att finna (Höistad, 2001). Han menar dock att det oftast finns en förklaring till varför ett barn är utanför eller drar sig undan självmant. Dessa förklaringar kan vara följande:

- Man har inte tillräckligt med redskap för att kunna ta kontakt.
- Man tror inte att någon vill ha en med i leken.
- Man tror inte att man är uppskattad.
- Man tror inte att någon tycker om en.
- Man är rädd för att bli bortstött och väljer därför att inte ta kontakt.
- Man är van vid att vara utstött och ser oftast ingen lösning.
- Man tänker bara på någon eller några barn man vill leka med och ser inte andra barn som alternativ.
- Man tycker inte att någon duger eftersom man har ett ideal av hur en kompis ska vara.

Det är viktigt att ta reda på vilken eller vilka av punkterna som är orsaken till att ett barn är utanför. Det kan hända att ett barn uppför sig på ett sådant sätt att det förklarar varför ingen vill umgås med honom eller henne och detta beror i så fall på att personen inte har tillräckliga kunskaper om hur sociala samspel fungerar. Det finns en anledning till varför ett barn betar sig negativt, ofta handlar det om oförmåga och inte om ond vilja (Höistad, 2001).

Det händer att barn knuffas, bråkar och säger dumma saker till varandra på skolgårdarna precis som på andra områden i livet utan att det behöver röra sig om mobbing. Det är normalt att få vara arg och bråka ibland och det går inte förbjuda ett barn att uttrycka sin vrede. Barn har sina skuggsidor, precis som vi vuxna och det behöver inte betyda att föräldrarna har misslyckats med uppfostrandet av barnen eller att skolan tappat greppet om dem då de betar sig illa (Höistad, 2001).

### **3. Metod**

#### **3.1 Val av metod**

Vi använde oss utav kvalitativa intervjuer med elever och observationer för att få ett så bra resultat som möjligt i vår undersökning. Vi valde att inte använda oss utav enkäter i vår undersökning eftersom enkätmetodens syfte är mindre bra då man ska ta reda på förhållningssätt, synsätt med mera (Johansson & Svedner, 2006).

##### **3.1.1 Intervju**

Anledningen till att vi valde att göra kvalitativa intervjuer är för att vi använa oss utav många öppna frågor som efterhand fick följdfrågor beroende på vad de olika eleverna svarade. Med kvalitativ intervju följer man upp vissa delar av intervjun som är betydelsefulla för undersökningen (Widerberg, 2002). Vi hade ett antal grundfrågor som vi kom att ställa till varje elev, men förutom dem hade intervjuens innehåll relativt fria ramar (se bilaga 1). I en kvalitativ intervju finns endast fasta frågeområden och inte fasta frågeställningar, detta gör att ingen intervju blir den andra lik (Johansson & Svedner, 2006). Vi hade även följdfrågor som vi kom att gå efter om samtalet mellan intervjuaren och den intervjuade inte flöt på av sig själv. Under intervjuerna var vi medvetna om att inte försöka påverka de olika svaren. Johansson & Svedner (2006) skriver att intervjuaren kan utan att tänka på det uttrycka sina värderingar och förväntningar under intervjun, vilket bidrar till att det påverkar den intervjuades svar. Vi valde att ha med enstaka ja - och nej frågor i vår intervju, detta eftersom vi utifrån de svaren kunde ställa passande följdfrågor.

Vi förberedde barnen på våra intervjuer då vi talade med dem om varför vi ville intervjua dem och vad intervjun skulle handla om. För att barnen fick lov att medverka delade vi ut lappar till dem som de tog med sig hem där föräldrarna fick kryssa i sitt godkännande (se bilaga 2). När vi hade fått tillbaka alla lapparna kom vi tillsammans med barnens lärare att bestämma en tid då det passade bäst för oss att komma och göra våra intervjuer.

Vi genomförde våra intervjuer på en skola i taget eftersom vi antog att det skulle bli lättare att fokusera på en skola åt gången. För att få reda på om våra intervjufrågor var bra gjorde vi en pilotstudie då vi intervjuade tre barn. Vi intervjuade en elev i taget eftersom vi antog att risken fanns att de annars kanske inte svarar helt sanningsenligt.

Trost (1997) anser att man ska undvika att intervjua flera personer på samma gång. Under intervjutillfällena medverkade vi båda två, men bara en av oss var intervjuare, den andre utav oss antecknade det som sades under intervjun. Vi ansåg att detta upplägg på intervjun var bäst för barnen då de inte skulle tycka att det var obehagligt och bli alltför nervösa om båda två var intervjuare. Vi bytte roller på de olika skolorna angående vem som intervjuade och vem som förde anteckningar.

Fastän en av oss antecknade under intervjuerna valde vi ändå att använda oss utav en mp3-spelare som spelade in vad som sades, detta eftersom vi efter intervjuerna skulle kunna sitta i lugn och ro och bearbeta svaren. Vi valde att göra intervjuerna inomhus eftersom vi trodde att det annars skulle bli svårt att höra samtalen på grund av olika ljud utomhus. Vi antog att det skulle bli lättare med inspelning då det är svårt att hinna med och anteckna under en intervju och risken att man går miste om något viktigt minskar med hjälp utav inspelning. Använder man sig utav en bandspelare kan man lättare koncentrera sig på frågorna och svaren istället för att göra mycket anteckningar (Trost, 1997).

### **3.1.2 Observation**

Observation är en annan metod som vi använde oss av i vår undersökning, vi valde att göra osystematiska observationer. Dessa observationer använder man sig av då man vill inhämta så mycket information som möjligt inom ett visst område (Patel & Davidson, 1994). Med observation menar man att den personen som undersöker antecknar, studerar och gör egna tolkningar kring andras agerande och deras fysiska och språkliga uttryck (Widerberg, 2002). För att få svar på våra frågeställningar om skolgården valde vi att observera den och titta på vad barnen och lärarna gjorde på rasten. Varje rast vi observerade varade mellan 30- 40 minuter. Observationerna på de två olika skolgårdarna lade vi på samma dagar som vi genomförde våra intervjuer. Vi observerade tre raster på vardera skolan och till varje rast förberedde vi oss på vad vi skulle observera. Det är viktigt att man förbereder de ostrukturerade observationerna och att man är medveten om vilken information man ska registrera (Patel & Davidson, 1994).

För att vi skulle få en klarare bild över observationerna förde vi anteckningar och skissade det vi såg. På den första rasten observerade vi var barnen befann sig, vad de lekte med och hur miljön såg ut på skolgården. På den andra rasten observerade vi rastvakterna då vi tittade på var de befann sig och hur de ingrep när någonting hände. På den tredje rasten studerade vi barnens samspel genom att titta på hur och vem de lekte tillsammans med. Vi observerade de barn vi intervjuat, detta för att se om observationerna stämde överens med intervjuerna.

### 3.2 Urval

I de skolor vi har valt att ha med i vår undersökning går elever från förskoleklass till årskurs fem. De är båda kommunala skolor och ligger i höghusområden med gångavstånd till trevliga grönområden. Eleverna på de båda skolorna har likartade sociala bakgrunder och har olika kulturer. Barnen som ingår i vår undersökning är en årskurs ett på en skola och en två- trea på en annan skola. Vi kommer i arbetet att kalla skolorna för *åk 1 skolan* och *åk 2-3 skolan*. På åk 1 skolan är det tio elever, fem flickor och fem pojkar, som fått sina föräldrars godkännande till att få medverka på intervjuerna. På åk 2-3 skolan har vi fått tillbaka tolv godkännanden från föräldrarna, och trots det udda antalet väljer vi ändå att intervjua alla som fått ett godkännande. På denna skola är det åtta pojkar och fyra flickor som kommer att vara med i undersökningen.

Åk 1 skolan har två skolbyggnader, en större och en mindre byggnad avskilda från varandra med två skolgårdar, eleverna får bara vistas på sin egen skolgård. Vi har valt att göra vår undersökning på den mindre skolan där går det cirka 100 elever, det är på den skolan vi ska intervjua en förstaklass. På åk 2-3 skolan går det cirka 190 barn, och på denna skola arbetar de åldersintegrerat. Skolgården på denna skola sträcker sig runt hela skolbyggnaden och barnen som vi kommer att intervjua har sin rast på framsidan av skolgården.

### 3.3 Intervjuernas genomförande

#### 3.3.1 Elever

När vi intervjuade eleverna på skola åk 1 befann vi oss i ett grupprum på skolan nära klassrummet med utsikt över stora delar av skolgården. Vi satt vid ett runt bord med fem stolar under intervjuerna och varje elev som skulle bli intervjuad fick själv bestämma på vilken av de tre lediga stolarna han/hon ville sitta. Det är positivt om man har runda bord eller en soffgrupp när man intervjuar någon eftersom situationen blir mer avslappnad (Kylén, 1994). Intervjuerna utspelade sig under två förmiddagar, detta eftersom eleverna slutar vid lunchtid varje dag. Intervjuerna tog ungefär 15 minuter per elev på båda skolorna. Det var vi som bestämde i vilken följd eleverna skulle intervjuas och då en elev var färdig med intervjun bad vi honom/henne att hämta en annan elev. En av oss hade träffat eleverna på denna skola ett antal gånger tidigare och sett skolgården innan intervjuerna genomfördes.

På åk 2-3 skola gick intervjuerna likartat till. Även där fick vi tillgång till ett grupprum där vi kunde intervju eleverna. Detta rum hade ett kvadratformat bord med fyra stolar. Här bestämde vi på vilken av de två lediga platserna eleverna skulle sitta på under intervjun, detta eftersom det annars inte skulle fungera med ljudets avstånd till mp3-spelaren. Intervjuerna utspelade sig under en heldag. Även här var det en av oss som ställde frågor medan den andra förde anteckningar. Då vi var färdiga med en intervju följde intervjuaren med till klassrummet för att hämta nästa elev som skulle vara med i undersökningen. Även på denna skola hade en av oss tidigare träffat eleverna ett antal gånger och sett skolgården innan intervjutillfället.

Innan vi började intervju talade vi med barnen om varför vi hade mp3-spelaren med oss så de inte skulle känna sig obekväma med den framför sig på bordet. Före intervjun ställde vi några frågor som inte rörde själva undersökningen, för att de intervjuade skulle känna sig mer avslappnade. Vi ställde frågor som rörde vad de gjort i helgen, eller frågor om deras bakgrund. Vi berättade även för eleverna att de i slutet av intervjun skulle få välja ett klistermärke som tack för att vi fått intervju dem.

## **3.4 Observationernas genomförande**

### **3.4.1 Rast 1**

Vi började observationen med att skissa av skolgården på ett papper för att lättare kunna göra kopplingar till det vi observerat (se bilaga 3A & 3B). Underlaget för våra observationer var ett kategorischema som vi använde oss av under alla tre rasterna. Då man observerar med ett kategorischema skriver man in det som observeras i kategorier som är uppgjorda i förväg (Rubinstein & Wesén, 1986). Under den första rasten på de två skolgårdarna observerade vi var eleverna befann sig på skolgårdsområdet och vilka olika aktiviteter de utförde. När vi observerat barnen fortsatte vi observationen då vi tittade på hur skolgårdsmiljön såg ut. Det vi tittade på var storleken, lekredskap, naturinslag och om eleverna nyttjade hela skolområdet. Vi valde att observera de elever som vi intervjuat men även andra barn på skolgården eftersom vi ville få en helhet. Vi tog först reda på vilka av de barn som vi intervjuat som var ute på skolgården och därefter gick vi runt och observerade varje barn/barngrupp i cirka fem minuter. Vi observerade om de hade leksaker att leka med, om de befann sig nära olika lekredskap och hur de i så fall använde dem. Vi var intresserade av att se om det fanns naturinslag på skolgården och om barnen i så fall lekte på det naturomgivna området. Vi tittade även på om pojkarna och flickorna befann sig på samma område eller om de verkade föredra olika platser på skolområdet. När observationerna var klara redogjorde vi det vi antecknat för att få en bättre översikt. Det är viktigt att observatörer skriver en fullständig redogörelse av sina observationer när observationsperioden är slut (Patel & Davidson, 1994).

### **3.4.2 Rast 2**

På Rast 2 var vi intresserade av att se lärarnas roll på rasten. Under denna observation presenterade vi oss för lärarna som befann sig på skolgården. Vi valde att inte berätta att det var de som skulle bli observerade men har i efterhand fått rektorernas godkännande på de båda skolorna. Vi inriktade oss på att se vad de var sysselsatta med och var de befann sig. Vi tittade även på lärarnas och elevernas relation till varandra på skolgården. Vi ville se om eleverna var medvetna om den vuxnes närvaro.



### **3.4.3 Rast 3**

När vi observerade denna rast tittade vi framförallt på samspel och utanförskap. Vi valde att inte samtala med barnen under denna observation och därmed vara *icke deltagande* observatörer. En nackdel med deltagande observationer är att det kan störa gruppens naturliga beteende (Patel & Davidsson, 1994). Vi gick runt på skolgården och studerade samspelet mellan barn i grupper. Det vi lade mest fokus på var att se om det fanns tydliga ledare i gruppen och om det fanns barn som inte fick någon talan. Som vi nämnt tidigare har vi utgått från svaren i intervjuerna för att se om dessa stämmer överens med observationerna. Till denna observation använde vi oss utav kategorischemat där vi fyllde i vilka roller barnen hade och vilka aktiviteter de utförde och med vem de lekte.

### **3.5 Bearbetning av intervjuerna**

När intervjuerna med eleverna var klara lyssnade vi på det vi spelat in under intervjuerna och förde över det vi inte hunnit med att anteckna på papper. Patel & Davidsson (1994) menar att det är en fördel att påbörja analysen medan intervjun är färsk i minnet eftersom det annars är svårare att få ett "levande" förhållande till sitt material. För att få en bättre helhetsbild av resultaten på de båda skolorna valde vi att sammanställa en skolas resultat i taget. Då man gör en kvalitativ undersökning är det praktiskt att göra löpande analyser och inte vänta med all bearbetning av materialet tills i slutet (Patel & Davidsson, 1994). Vi kategoriserade de olika svaren från intervjuerna för att se vilka likheter och skillnader det fanns. Då man bearbetar en kvalitativ intervju är ambitionen att man ska försöka förstå och analysera helheter (Patel & Davidsson, 1994).

## **4. Resultat**

### **4.1 Resultat och analys av intervjuer**

Vi har ställt sju huvudfrågor till alla barn i vår undersökning och därefter ett antal olika följdfrågor beroende på vilken riktning intervjun förde oss. Texten i analysen har vi delat i åk 1 skolan och åk 2-3 skolan för att det ska bli mer lättläst. Det första stycket under varje fråga handlar om flickornas resultat och det andra stycket handlar om pojkarnas. Vi har även skrivit ner vilka likheter och skillnader som fanns mellan de två skolorna. Vi har använt oss utav benämningen åk 1 skolan och åk 2-3 skolan i vårt resultat. Åk 1 skolan är den skola där vi intervjuat tio barn i årskurs 1 varav fem var pojkar och fem var flickor. Åk 2-3 skolan är den skola där vi intervjuat 12 elever i en 2-3: a varav åtta var pojkar och fyra var flickor. Namnen på eleverna är fingerade.

#### **4.1.1 Vad tycker du är roligast att göra på rasten?**

##### **Åk 1 skolan:**

Två barn på denna skola svarade rockring och de övriga tre svarade kurragömma och lekplats. Nasrin var den enda flickan som tyckte att spela fotboll var det roligaste att göra på rasten. Under intervjun berättade hon för oss att flickorna brukar jaga pojkarna eller tvärtom och att hon brukar gunga, men att det roligaste är då flickorna och pojkarna spelar fotboll mot varandra. Dalal, en mycket öppen och pratglad flicka, berättade glatt för oss att hon tycker att kurragömma är den roligaste aktiviteten på rasten. Mahala sade att killarna och tjejerna brukar jaga varandra på skolgården men att gunga är det som är allra roligast. Adila och Mariyah tycker båda två att det roligaste är att rocka rockring. Mariyah berättade att hon brukar rocka rockring, men hon ville inte svara på om hon brukar göra andra saker på rasten också. Vi talade om vem i klassen det är som brukar rocka rockring och på den frågan svarade hon Fadime (en annan flicka i klassen). Samtalet med den andra flickan, Adila, som också svarade rockring gick till så här:

Intervjuare: *Vad brukar du göra på rasten?*

Adila: *Rocka rockring.*

Intervjuare: *Är det alltid det du gör eller brukar du även göra andra saker?*

Adila: *Jag rockar bara rockring.*

Intervjuare: *Är det ingen annan som vill ha den då? Ni har ju bara en rockring i klassen.*

Adila: *Det är bara jag som har denna.*

Fyra av de fem pojkarna svarade att de tyckte att fotboll är den roligaste aktiviteten på rasten. Jamal, en skämtsam och utmärkande elev svarade att ”fotboll är det enda roliga på rasten”. Han sade också att han förutom att spela fotboll brukar ”spela apa”. Den killen som inte svarade fotboll var Agri, han tycker att det roligaste är att leka i klätterställningen.

### **Åk 2-3 skolan:**

På denna skola svarade de flesta barnen Fotboll eller Lekplats, de övriga fyra svarade Pjätt eller Prata. Aicha och Inaya berättade att de brukar gå runt och prata på skolgården under rasterna. Inaya berättade glatt för oss att hon och en vän brukar gå runt på skolgården och vika små paket av löven på marken för att sedan ge dem till kompisar. De andra två flickorna, Mariam och Bahira som vi intervjuade svarade att de brukar leka på lekplatsen, framförallt i klätterställningen och vid gungorna.

Av de fem barn som svarade fotboll var alla pojkar. Två pojkar som inte svarade fotboll var Mustafa och Salim, de tyckte att pjätt var roligast. Hassan var den enda pojken som svarade att gunga var roligast. Mustafa berättade att han brukar leka pjätt med fyra andra vänner. Han berättade med inlevelse hur man lekte Is - och solpjätt.

”Det är samma som pjätt. När man isar så tar man någon och man ska stå stilla, när man säger sol så är han fri och han får springa.”

Om man jämför de två skolornas resultat, är det tydligt att fotboll är den roligaste aktiviteten bland pojkarna på båda skolorna. De fem flickornas svar på åk 1 skolan varierade mellan fotboll, kurragömma, rockring och lekplats. De fyra flickornas svar på åk 2-3 skolan var jämt fördelade mellan svaren lekplats och prata.

Det finns inga tydliga paralleller mellan flickornas olika aktiviteter eftersom de har så varierade svar på vad de tycker är roligast att göra på rasten.

#### 4.1.2 Är det någonting som inte är roligt med rasten?

##### Åk 1 skolan:

Fyra av tio barn tycker att allting med rasten är roligt men de kunde inte förklara varför de tyckte att allting var roligt. De övrigas svar var jämt fördelade mellan gunga, rutschbana saknas, bråk och leka ensam. Mariyah berättade att hon tycker att gungorna är det som inte är roligt på rasten och Nasrin tycker inte att klätterställningen är rolig eftersom den inte har någon rutschbana. Dalal tycker att det tråkiga med rasten är när de bråkar *”på riktigt så bråkar vi någongång... när jag frågar Karin om hon vill gunga med mig så svarar hon nej och blir arg på mig och då blir jag ledsen...jag blir ledsen...nästan varje gång på rasten”*. Mahalas svar liknade Dalals:

Intervjuare: *Är det någonting som är tråkigt med rasten?*

Mahala: *När Rana och Sofie leker med varandra och inte låter mig vara med.*

Intervjuare: *Vad brukar du göra då?*

Mahala: *Jag leker.*

Intervjuare: *Leker du själv då?*

Mahala: *Nej, om jag inte får vara med leker jag med Nasrin och Adila.*

Tre av pojkarna som blev intervjuade svarade att allt är roligt utan att förklara svaret mer utförligt. Jamal som satt och skämtade mycket under intervjun, gav inget svar på denna fråga. Det var endast Agri som svarade att det tråkiga med rasten är *”när de slåss”*.

##### Åk 2-3 skolan:

Sex barn på denna skola tyckte att allting med rasten är roligt och två barn valde att inte svara. Flickorna hade alla olika svar. Aicha berättade för oss att hon tycker att det tråkiga är när barnen bryter mot lekreglerna på rasten *”När vi leker tjuv och polis smiter tjuvarna från fängelset och det är inte reglerna”*.

Mariam tyckte att allt på rasten var roligt medan Bahira svarade kort att fotboll inte var roligt på rasten. Inaya berättade lite sorgset att det tråkiga med rasten är att inte vara med vänner, Inaya berättade dessutom att hon brukar leka med en flicka som heter Namina.

Intervjuare: *Är det någon annan som du skulle vilja leka med?*

Inaya: *En annan som heter Namina, men hon andra som leker med henne hon är min ovän, men Namina är snäll.*

Intervjuare: *Kan ni inte lösa det och bli vänner allihop?*

Inaya: *Kanske*

Fem pojkar svarade att allt är roligt på rasten. En av de fem pojkarna är Mustafa och han svarade *"det är roligt hela tiden"*. Robert och Munir valde att inte svara på frågan medan Zana svarade att han inte tycker om att klättra i klätterställningen.

Cirka hälften av de tillfrågade eleverna på båda skolorna svarade Allt är roligt, det var till största del pojkarna som svarade detta. På både åk 1 skolan och åk 2 skolan svarade flickor att leka ensam är det tråkigaste, det var inga pojkar som svarade det.

#### **4.1.3 Brukar du leka med flickor/pojkar, vad leker ni då i så fall?**

##### **Åk 1 skolan:**

Sex av tio elever svarade att de brukar leka med det motsatta könet. De sade att då de leker brukar pojkarna jaga flickorna eller flickorna jaga pojkarna. Under intervjun svarade Nasrin med ett leende på läpparna *"jag leker mest med flickor, alla killar gillar inte tjejer och alla tjejer gillar inte killar"*. Adila berättade att hon brukade leka med pojkar då hon gick i förskolan men inte nu längre. Mahala och Mariyah sade båda två att pojkarna och flickorna brukar jaga varandra, ibland bakom huset och ibland framför. Dalal sade att de oftast brukade hoppa hopprep men att en pojke ibland lär tjejerna att spela fotboll: *"Vi brukar leka med Josef och sådana saker och jag och Naomi lär oss fotboll, men vi spelar bara med Josef för han lär mig och Naomi att spela fotboll"*.

Jamal svarade bestämt under intervjun att han aldrig brukar leka med flickor. Aras svarade att flickorna och pojkarna brukar jaga varandra runt huset. Osmar och Josef svarade att de brukar spela fotboll ihop med flickorna.

### **Åk 2-3 skolan:**

Utav dessa barn svarade 4 stycken att de leker tillsammans och ett barn svarade inte på frågan. Det var bara Mariam utav flickorna som svarade att de inte brukar leka tillsammans. Aicha och Bahira tycker att flickorna oftast leker med pojkarna då de leker tjuv och polis. Inaya svarade att pojkarna och flickorna jagar varandra när de leker tillsammans.

Av de åtta pojkar som vi intervjuade svarade sex blankt nej till om de brukar leka med flickor och Robert ville inte svara på frågan. Mustafa var den enda pojken som svarade utförligt på frågan och hans svar var att när pojkar och flickor leker tillsammans, leker de oftast tjuv och polis.

En skillnad på skolorna är att nästan alla pojkar på åk 2-3 skolan inte tyckte att pojkar och flickor brukade leka tillsammans medan Mustafa var den som utmärkte sig då han svarade tjuv och polis. Det var bara hälften av pojkarna på åk 1 skolan som ansåg att pojkar och flickor inte leker tillsammans och två menade att de spelade fotboll. Tre av fyra flickor på åk 2-3 skolan tyckte att de brukade leka tillsammans och framförallt i leken tjuv och polis. På åk 1 skolan tyckte majoriteten av flickorna att de brukade leka tillsammans då de jagade varandra.

#### **4.1.4 Tycker du att det saknas någonting på skolgården?**

##### **Åk 1 skolan:**

Hälften av eleverna på åk 1 skolan saknar lekredskap, de sa framförallt att de saknar gungor, linbana och en klätterställning. Två barn svarade att det inte saknade något på skolgården, medan de övriga tre saknade natur och fotbollsmål. På denna fråga svarade två utav flickorna att de saknade någonting på skolgården så som lekredskap.

Adila berättade för oss att hon vill ha fler leksaker till sandlådan medan Nasrin vill ha en till klätterställning. Mariyah var en flicka som direkt visste vad hon skulle svara på denna fråga, hon tyckte att skolgården skulle ha en linbana. Flickorna Dalal och Mahalas svarade natur. Mahala berättade för oss med spännande röst att hon vill ha *”mer träd och stora stenar att hoppa på”*.

Svaren bland pojkarna på denna skola var mycket blandade, Agri och Aras svarade att de tyckte att de saknade något lekredskap. Osmar var den enda pojken som tyckte att det inte saknades något på skolgården. Pojkarna Jamal och Josef svarade att de saknade något när de spelar fotboll, men de hade två helt olika svar. Jamal tyckte att det saknades fotbollsmål på skolan medan Josef sade att han *"hade velat ha mer gräs som man kan spela fotboll på"*.

### **Åk 2-3 skolan:**

Även på denna skola var det mer än hälften som saknade lekredskap men skillnaden på denna skola var att sex av dem som svarade lekredskap ville ha en rutschbana eftersom det inte finns någon sådan på skolgården. Inaya, Bahira och Mariams svarade att de saknade fler lekredskap. Inaya och Bahira ville ha en rutschbana på skolgården och Mariam vill ha fler gungor, då hon sade till oss med blyg röst att *"de är alltid upptagna"*. Aicha var den enda utav flickorna som inte ville ha fler lekredskap utan hon ville ha fler hopprep.

Salim var den enda pojken som tyckte att det inte saknades någonting på skolgården medan Robert saknade fotbollslinjer och Mustafa ville ha en till fotbollsplan.

Intervjuare: *Tycker du det fattas någonting på skolgården?*

Robert: *På fritids säger de att de ska måla linjer på fotbollsplanen.*

Mustafa: *Jag tycker att det ska vara en fotbollsplan vid buskarna.*

Intervjuare: *Så du tycker att det ska vara två? Tycker du då att den fotbollsplanen ska vara på gräset?*

Mustafa: *Ja och på den planen ska de göra streck.*

Intervjuare: *Är det sådana linjer så man vet var man spelar någonstans?*

Mustafa: *Ja och riktiga mål.*

Fyra pojkar sade under intervjun att de saknade något lekredskap så som rutschbana. Hassan var en pojke som svarade rutschbana men han hade en annan tanke om denna rutschbana till skillnad från de övriga barnen och det var att han ville ha en rutschbana som går ner till en bassäng. David är en annan pojke vars svar skiljer sig från de övriga då han tycker att det saknas cyklar på skolgården. Han menade sådana gula cyklar som de ibland har på fritids.

De flesta barn på de två skolorna saknar någon form utav lekredskap på skolgården. Barnen på åk 1 skolan hade många olika svar på vad de saknade. Fem utav barnen svarade lekredskap men de hade alla olika svar på vilka lekredskap de ville ha på skolgården och två barn saknade träd eller gräs. Av barnen på åk 2-3 skolan ville sex utav de tolv barnen ha en rutschbana och inga barn sade att det saknades träd eller gräs.

#### **4.1.5. Brukar lärarna vara ute på rasten, vad gör de då?**

##### **Åk 1 skolan:**

Det är bara en av de intervjuade som tycker att lärarna medverkar i elevernas aktiviteter och lekar. Övriga barn sade att lärarna vaktar, att de inte är ute så ofta, att de pratar med elever och andra lärare och att de äter falafel. Det var bara ett barn som tyckte att lärarna inte brukar vara ute på rasten.

Intervjusvaren på denna skola är mycket olika bland de fem flickorna då alla har svarat olika. Mahala var den enda flickan som svarade att lärarna inte var ute på rasten, hon berättade för oss att *"de var ute då jag gick i förskolan"*. Dalal svarade att hon inte tyckte att lärarna var ute så ofta men när hon tyckte att de var det, så sade hon att de var rastvakter. Adila svarade att hon tycker att lärarna *"pratar tillsammans och dricker te"*. Nasrin tycker att lärarna alltid är ute på rasten och vaktar. Mariyah är en av de flickorna som tycker att lärarna tittade på dem på rasten *"de står och tittar på oss och om någon slåss hjälper de till"*

Pojkarna svarade precis som flickorna väldigt olika. Aras sade till oss att lärarna är rastvakter på skolgården och de hjälper till att stoppa bråk, sedan berättade han med en bestämd röst att *"Man kan lämna de bråkiga barnen till rektorn"*.

Osmar tycker att lärarna hjälper dem med att veva hopprep på rasterna då han svarade: *"De hjälper till med hopprep och äter äpplen"*. Josef var den enda bland pojkarna som tyckte att lärarna inte var ute så ofta på rasten medan Agri tycker att lärarna tittar på dem. Jamals svar skiljer sig från de övrigas svar då han svarade lite lustigt *"de äter bara falafel"*.

##### **Åk 2-3 skolan:**

Sex elever svarade att lärarna brukar vara ute på rasten men de svarade inte på vad de brukar göra. Tre elever ansåg att lärarna oftast vaktar och de övriga barnen sade att lärarna tittar på



dem, pratar och går runt på skolgården. Två utav flickorna på åk 2-3 skolan, Bahira och Inaya svarade att lärarna brukar vara ute på rasten. Mariam sade att lärarna vaktar på deras skolgård under rasterna och Aicha svarade att *"de pratar och går runt och hjälper oss"*.

Hälften av pojkarna på åk 2-3 skolan svarade att lärarna är ute på rasten. Mustafa och Hassan tycker att lärarna vaktar under rasterna och Robert sade att *"de tittar på oss när vi spelar"*. Han var en utav de pojkarna som tyckte fotboll var roligast på rasten och menade därför att de tittar på dem när de spelar fotboll. Ikram svarade att lärarna går runt på skolgårdsrasten *"De går runt och tittar så vi inte slår oss"*.

Alla eleverna på åk 2-3 skolan och alla förutom en på åk 1 skolan tyckte att lärarna var ute på rasten. Eleverna på de båda skolorna hade ungefär samma svar gällande vad lärarna gjorde när de var ute på rast. De två vanligaste svaren var vaktar och pratar. Varken på åk 1 skolan eller på åk 2-3 skolan kunde man se skillnader på pojkarnas och flickornas svar.

#### **4.1.6 Är det mycket bråk på rasterna, vad bråkar ni då om?**

##### **Åk 1 skolan:**

Utav barnens svar kan man tyda att de flesta bråk på skolgården handlar om fotbollsregler, leksaker och utanförskap. De övriga eleverna hade alla olika svar och en elev svarade inte på frågan. Adila och Mahala svarade att det oftast bråkas om utanförskap på skolgården. Mahala sade att *"om någon inte låter någon vara med vet jag inte varför de slåss"*.

Sedan berättade Mahala att de elever som inte får vara med och leka brukar gå och berätta det för fröknarna. Nasrin tycker att det framförallt är flickorna som bråkar och Mariyah sade att bråk uppstår på skolgården om några barn säger fula ord till varandra. Dalal var den enda utav flickorna som sade att hon inte ser så mycket bråk på rasterna men om de bråkar så är det om olika saker.

Pojkarna Aras och Agri tycker att bråken på rasterna uppstår då barnen vill leka med samma leksaker som finns på skolgården. Aras tycker att de mest bråkar om rockringarna medan Osmar och Josef svarade att det bråkas mycket om fotbollsreglerna på rasterna. Jamal var den enda utav barnen som inte svarade på frågan.

### **Åk 2-3 skolan:**

Fem elever svarade att de bråkar om fotbollsreglerna på rasten. Det var endast pojkarna som svarade att det inte är något bråk på rasterna medan flickorna hade olika svar. Inaya och Mariams svar var att det bråkas mycket om fotbollsreglerna. Aicha anser att det bara uppstår bråk ibland.

Robert, Salim och David tycker inte att det uppstår mycket bråk på rasterna. De tre pojkarna Hassan, Zana och Munir svarade att fotbollsreglerna var anledningen till bråk detta på grund av att de inte har några fotbollsmål och för att de blir ovänner om mållinjen. Ikram svarade först att det inte uppstår mycket bråk på rasterna, men efter han funderat sa han: *”nej...eller jo, vet inte...ibland går någon på en och slår utan anledning”*. Mustafas svar skiljer sig från de övriga pojkarna då han sade att de bråkar om alla flickorna.

På åk 1 skolan ser man tydligt att pojkarna har svarat att de bråkar om regler och leksaker medan flickorna svarat bråk, fula ord och utanförskap. På åk 2-3 skolan har både pojkarna och flickorna till största del svarat fotbollsregler medan tre elever inte tycker att det är mycket bråk på rasterna.

### **4.1.7 Vad tycker du om skolgården?**

#### **Åk 1 skolan:**

Fyra av eleverna svarade att de tycker att skolgården är bra men kunde inte förklara vad det var som var bra med den, av två elever fick vi inget svar på denna fråga. Dalal och Nasrin tycker att skolgården är fin som den är. Mariya är ett utav de två barn som inte svarade på frågan. Adila och Mahala tycker att det finns för lite naturmaterial på skolgården, då Adila vill ha fler träd och Mahala fler stora stenar.

Aras och Agri tycker att skolgården har för mycket asfalt och vill ha mer gräs och grus på skolgården. Jamal svarade inte på frågan medan Osmar och Josef tycker att skolgården är bra

## **Åk 2 skolan:**

Fem elever svarade att det tyckte att skolgården är bra som den är. En elev svarade att han saknar fotbollsplan och fyra elever gav inget svar överhuvudtaget. Mariam tycker att det finns mycket att göra på skolgården, hon svarade: *"Bra för det finns gungor och klätterställning"* Aicha svarade inte på frågan medan Bahira och Inaya tycker att skolgården är bra som den är.

Salim, Ikram och Hassan svarade inte på frågan medan pojkarna Robert, David, Zana och Munir svarade att de tycker att skolgården är bra. När David svarat ja på denna fråga berättade han med glad röst varför han tycker att skolgården är bra: *"Bra för där är sandlådor, fotbollsplan, gungor, klätterställning och basketkorg."* Mustafa var den enda utav barnen på de två skolorna som sade att: *"Jag tycker att de ska göra en till fotbollsplan"*.

Både på åk 1 skolan och på åk 2-3 skolan svarade barnen att de tycker att skolgården är bra men de kunde inte förklara varför. På åk 2-3 skolan var det fyra barn som inte svarade på frågan medan barnen på åk 1 skolan tyckte att det fanns för mycket asfalt och för lite naturmaterial.

## **4.2 Resultat och analys av observationer**

### **4.2.1 Observation rast 1**

#### **Åk 1 skolan**

Det första vi började observera var hur skolgårdsmiljön såg ut (se bilaga 3A). Vi kunde konstatera att de flesta utav barnen lekte på framsidan av skolgården. På baksidan av skolan finns en sandlåda med gungor och en smal gång som inte ger mycket utrymme för lek. I närheten av sandlådan finns stora stenar placerade i en cirkel. Det finns inte mycket gräs på skolgården och träden som finns är placerade utanför staketet som omringar skolgården. Största delen utav skolgårdens framsida består av asfalt. På framsidan av skolgården finns ännu en sandlåda med klätterställning, det finns även bord med bänkar som eleverna kan sitta på. Två basketkorgar finns även på skolgårdens område.

Barnen på skolan befann sig över hela skolgårdsområdet då vi var där för att observera och det vi såg var att de: spelade fotboll, klättrade i klätterställningen, gungade, hoppade på stenar, grävde i sandlådan, rockade rockring, hoppade hopprep och sprang runt och lekte. Av de tio elever som vi observerade var alla närvarande och under de fem första minuterna observerade vi en grupp med pojkar som spelade fotboll. Dessa pojkar var Josef, Jamal och Osmar och de spelade fotboll med en grupp andra barn på framsidan av skolgården. Det fanns ingen fotbollsplan på skolgården så barnen verkade själva hittat på var gränserna för planen gick och vad som var mål. De spelade på en stor del av skolgården och de rörde sig även över lekplatsen där barn hoppade hopprep. Ett fotbollsmål var mellan två stolpar på skolbyggnaden och det andra var vid staketet. Efter att vi observerat fotbollen gick vi vidare och observerade Agri. Han befann sig vid bänkarna närmast klätterställningen tillsammans med två andra pojkar. De lekte med några spelkort som han tagit med sig hemifrån. Det fanns olika leksaker ute på skolgården som eleverna använde sig utav. Det vi såg att eleverna i årskurs ett lekte med var en rockring, en fotboll och en basketboll. Mariyah, en flicka som varit med i vår intervju, lekte med rockringen största delen av rasten men hade hela tiden vänner runtomkring sig. Bakom skolgården fann vi Nasrin som stod och pratade med en flicka från klassen. Mahala, Adila och en annan flicka från klassen stod och kastade boll med basketbollen, de befann sig på basketplanen. Under vår observation såg vi att största delen av pojkarna spelade fotboll medan flickorna utförde mer varierade aktiviteter.

Vi såg inga skillnader på vilka områden pojkarna och flickorna befann sig på utan de utnyttjade samma områden. De befann sig både på soliga och skuggiga platser.

### **Åk 2-3 skolan**

Miljön på denna skola består utav mycket lekredskap som barnen kan leka med (se bilaga 3B). Det finns två stycken sandlådor en mindre och en lite större med tillhörande gungor, klätterställning, gungbräda och en gunga som man kan snurra på. I den stora sandlådan finns en stor stock som barnen kan klättra på och det finns en stor inhägnad fotbollsplan.

Utanför fotbollsplanen finns stora stenar placerade i en ring. Det finns fyra bänkar på skolgården med tillhörande bord och det finns även en basketkorg. Barnen har leksaker som de kan leka med så som hopprep, sandsaker och en fotboll. Något som var relativt nytt på skolgården var att vissa delar av asfalten har blivit målade med klara färger. Det är lärarna på

skolan och naturskolan som har målat asfalten. De har målat en lång orm i olika färger och i varje del av ormen står det en bokstav från alfabetet. De har också målat dit fyra rutor med vita kanter och en blå ring i mitten, detta är ett bollspel som barnen kan spela och som heter ”King Out” och det går ut på att barnen ska kasta en basketboll till varandra mellan rutorna. Förutom ormen och bollspelet har de målat en stor gul sol och några siffror. Siffrorna har målats på olika ställen och är till för att göra olika matematiklekar. Skolgården är omringad av naturmiljö så som träd, buskar, gräs och stora stenar.

Vi kunde se att de aktiviteter som barnen till största del utförde var att de gungade, spelade fotboll, klättrade i klätterställningen, hoppade hopprep, jagade varandra och satt och pratade med varandra på bänkarna. Alla barnen som deltagit på intervjuerna var närvarande under observationen. Munir en av pojkarna som vi intervjuat, satt och gungade en stor del av rasten. På fotbollsplanen spelade David, Robert och Zana fotboll. Då vi observerade pojkarna som spelade fotboll kom Ikram och satte sig på en bänk och tittade på fotbollsmatchen. Bahira, en av dem som vi har intervjuat, hade med sig en tamagotchi som hon och en kompis satt och lekte med på en bänk. Mustafa och Salim sprang runt och lekte under klätterställningen. Då vi förflyttade oss för att observera Inaya satt hon på en bänk med en kompis och pratade. En flickgrupp, varav en var Mariam, blev jagade runt hela skolgården av en pojke och mycket skratt uppstod.

Aicha gick runt och pratade med några flickor under de minuter vi observerade henne och Hassan satt i sandlådan och lekte. Även på denna skola spelade en stor del av pojkarna fotboll medan flickorna lekte två och två och utförde fler olika varierade aktiviteter.

## **4.2.2 Observation rast 2**

### **Åk 1 skolan**

Under rast 2 valde vi att observera lärarna på rasten, var de befann sig och vad de gjorde. Vi började vår observation med att prata med lärarna som befann sig på skolgården. Vi valde att inte berätta för lärarna att vi skulle observera dem, detta eftersom vi tror att de annars skulle bete sig annorlunda och på så sätt påverka vårt resultat. Det fanns två rastvakter ute på skolgården denna rast, det var en kvinna och en man som närvarade och de hade gula västar på sig. Det fanns även en annan vuxen ute på skolgården men han hade ingen väst på sig. De tre lärarna befann sig hela tiden på skolgårdens framsida under rasten och barnen kom regelbundet fram och småpratade med dem. Detta småprat visade tydligt att barnen var påverkade av lärarnas närvaro. Aras som medverkat under vår intervju började tillsammans med andra barn från klassen att busa med den manlige läraren och han såg ut att tycka det var roligt. Det vi också observerade att lärarna gjorde var att de talade med elever, talade med andra lärare och gick runt och tittade. Vi såg även att den manliga rastvakten tröstade ett barn som grät.

### **Åk 2-3 skolan**

Under denna rast observerade vi att det fanns fyra kvinnliga lärare ute på skolgården och de var allihop rastvakter. Även på denna skola valde vi att först samtala med lärarna utan att berätta att vi skulle observera dem. Lärarna befann sig till största del närmast skolbyggnaden men emellanåt gick de runt och tittade på vad barnen gjorde och förde samtal med dem. Något annat som vi observerade var att de ingrep när någonting hände, de stoppade bråk och talade med varandra. En av lärarna hjälpte flickorna att veva deras hopprep och detta gjorde hon under hela rasten. När halva rasten hade gått uppstod det bråk mellan några pojkar på skolgården och två av lärarna var snabbt framme och försökte lösa situationen.

### **4.2.3 Observation rast 3**

#### **Åk 1 skolan**

Under observation tre såg vi inte många pojkar och flickor som lekte tillsammans. Av flickorna i ettan lekte många tre och tre och några i par. Det var inte mycket bråk vi såg under observationen, varken i pojk- eller flickgrupperna. En flicka, Mahala lekte med många olika flickor under rasten. Vi observerade bland annat att, Adila och en annan flicka från klassen lekte med en boll då två flickor kom för att vara med. Det var bara den ena av dem som fick vara med och spela. Den andra flickan satte sig ner på en stenvägg och tittade på när de spelade, men efter ett tag gick hon gråtandes iväg. De andra flickorna verkade inte uppfatta att hon blev ledsen och gick sin väg. Ingen av lärarna som befann sig ute på rasten såg händelsen. Annars såg vi inte många elever som lekte ensamma utan de flesta lekte tillsammans med någon.

#### **Åk 2-3 skolan**

När vi under vår sista observation på denna skola tittade på barnens samspel såg vi att pojkar och flickor inte lekte mycket tillsammans förutom när de jagade varandra. Det var en del bråk mellan barnen under rasten och det var pojkarna som bråkade mest. Flickorna hade ett bra samspel mellan varandra när de satt på bänkarna och talade och när de gick runt. Det vi också observerade var att Bahira tillsammans med fem andra flickor på skolan ställde sig på gungbrädan och de skrattade mycket. Det vi lade märke till var att många av flickorna på skolgården verkade leka i par och vi såg inget bråk mellan dem. Munir gick runt på skolgården och lekte tillsammans med två andra pojkar och under observationen tog pojkarna Hassans mössa och sprang iväg med den. Detta resulterade i att bråk uppstod och Hassan blev ledsen. Lärarna såg bråket och löste det genom att prata med alla pojkarna.

### **4.3 Jämförelse mellan intervjuer och observationer**

Under observationerna var det många saker som stämde överens med det eleverna sade under intervjuerna, men även saker som inte stämde. Vi kommer här nedan att redovisa de jämförelser vi gjort med det vi observerat och det som sagts under intervjuerna.

## Åk 1 skolan:

Under intervjuerna svarade fyra av fem pojkar att fotboll var den roligaste aktiviteten på rasten och under observationen såg vi att tre utav de intervjuade pojkarna spelade fotboll. Mariyah som svarade att hon brukade rocka rockring under intervjun gjorde även detta då vi observerade henne. De övriga eleverna som vi intervjuat utförde inte de aktiviteter som de enligt intervjun tyckte var de allra roligaste på rasten.

Det var två av fem flickor under intervjutillfällena som ansåg att bråk och utanförskap var de saker som inte var roliga med rasten medan det bara var en av pojkarna, Agri, som svarade det. Då vi ställde frågan *Är det mycket bråk på rasterna, vad bråkar ni då om?* till eleverna svarade fyra av fem flickor Utanförskap, Bråk och en flicka svarade Fula ord.

Under observationen såg vi att flickorna lekte två och två eller tre och tre jämfört med pojkarna som lekte i större grupper. De flesta av flickorna hade svarat under intervjun att de lekte med några olika tjejer och inte bara en speciell, detta var även det vi såg under observationerna. Även pojkarna svarade att de lekte med några olika pojkar eller ”alla pojkar då jag spelar fotboll”, även detta stämde med vår observation. Under observation 3 sprang en flicka iväg gråtandes eftersom hon inte fick vara med att spela boll med en grupp flickor. Pojkarna svarade att bråk på rasten framförallt handlar om fotbollsregler och leksaker, men under den rasten då vi skulle observerade samspel såg vi inget bråk mellan pojkarna. Mahala, en av flickorna som berättat på intervjun att hon tyckte att det var tråkigt att leka ensam, lekte med många olika flickor under rasten.

Under intervjuerna svarade fyra av tio av eleverna på åk 1 skolan att de inte brukar leka med det andra könet. Då vi observerade samspelet mellan flickor och pojkar var det inga utav de vi observerade som lekte med det motsatta könet. Pojkarna och flickorna sade ibland några ord till varandra men de ”lekte” inte ihop. Fyra av eleverna sade under intervjun att det lärarna gör då de är ute på rasterna är att vakta. Minoriteten svarade att de vevar hopprep eller äter falafel. Under observationen fanns tre lärare ute på skolgården och det vi observerade att de gjorde var att tala med varandra, tala med eleverna och att ”vakta”. En utmärkande elev under hela intervjun var Jamal. Han tramsade sig mycket under intervjun och hade orelevanta svar på många av våra frågor. Ett exempel är då han säger att ”lärarna äter bara falafel”. Två utmärkande flickor på åk 1 skolan är Mahala och Dalal. De var de enda som svarade att de tyckte det jobbiga med rasten var bråk och utanförskap och att de ibland lekte ensamma då andra betedde sig illa mot dem. Under observationerna lekte ingen av dem ensamma.



### **Åk 2-3 skolan:**

Även på åk 2-3 skolan var fotboll det som enligt intervjuerna var den roligaste aktiviteten enligt pojkarna. Detta kunde vi till stor del konstatera under observationen då tre av de fem pojkarna som svarat fotboll spelade fotboll. En pojke som också svarat fotboll på intervjun kom lite senare än de andra ut på rast, han satte sig därför på en bänk och tittade på medan de andra spelade. Både Aicha och Inaya berättade för oss att de brukar gå runt på skolgården och prata på rasterna, detta gjorde de även under observationen. Två av flickorna svarade bara ett flicknamn under intervjun då vi frågade vem de brukade leka med, under observationen lekte de med några andra flickor. Alla pojkarna svarade att de lekte med många olika pojkar, vilket vi även kunde konstatera under observationen. De övriga utövade inte de aktiviteter som de under intervjuerna sagt var de roligaste. Sex av pojkarna svarade att de inte brukade leka med flickor medan det endast var en utav flickorna som inte brukade leka med pojkar. På denna skola såg vi inte heller några av de intervjuade som lekte med det motsatta könet. Alla elever som blev intervjuade svarade att lärarna brukade vara ute på rasterna. Deras svar var likartade med åk 1 skolan eftersom även de svarade att lärarna framförallt vaktar och pratar. En elev svarade även att lärarna som är rastvakter går runt. Under vår observation fanns det fyra lärare på skolgården och de utförde de sysslor som eleverna sade att de gjorde, det vill säga vaktar, pratar och går runt. Vi såg dessutom en lärare som vevade hopprep under observationen, det var ingen av eleverna som under intervjuerna svarat att lärarna brukar medverka i elevernas lekar.

Tre elever, alla var pojkar, ansåg att det inte var mycket bråk på rasterna. Fem av eleverna, varav två var flickor, svarade att det var fotbollsregler de brukade bråka om. Det vi såg under vår observation stämde inte helt överens med det som sagts under intervjun. Vi ansåg att det var mycket bråk på skolgården men att bråken inte skedde mellan de som spelade fotboll, utan mellan de barn som befann sig på lekplatsområdet. En skillnad på denna skola jämfört med åk 1 skolan är att det här nästan enbart var pojkarna som bråkade med varandra och inte flickorna. Det var bara ett fåtal av de vi intervjuat som bråkade med någon under rasten, de övriga kom från andra klasser. Två utmärkande elever på skola två är Salim och Mariam eftersom de båda inte ville svara på ett antal av de frågor vi ställde. Inaya var en utmärkande elev eftersom hon var den enda av de elever på åk 2-3 skolan som svarade att det tråkiga på rasten var att inte vara med vänner. Då vi observerade henne lekte hon inte ensam.

## 5. Diskussion

### 5.1 Hur är skolgården planerad och vad tycker eleverna om skolgårdsmiljön?

Skolgården på åk 1 skolan sträcker sig runt skolan (se bilaga 3A). Vi kunde under vår observation konstatera att skolgården är relativt liten och att eleverna framförallt rörde sig på framsidan. På baksidan finns en gång runt huset och vid sidan av byggnaden finns en sandlåda med två gungor. Bredvid gungorna finns stora stenar placerade i en cirkel som barnen kan leka på. På framsidan finns bänkar och bord, en klätterställning i en sandlåda, ett skjul och två basketkorgar. Det finns inte mycket träd eller växter på skolgården. Grahns (1991) har gjort en undersökning på en skolgård som har en öppen och flack miljö där det inte fanns något buskage att gömma sig bakom. Han kom fram till att de barn som inte fick plats på klätterställningen, gungorna eller i sandlådan blev stående eller sprang omkring och konsekvenserna blev att de avbröt och störde varandra. På åk 1 skolan såg vi inte några barn som avbröt eller störde varandra.

På åk 1 skolan finns det inget buskage, men vi såg inga tecken på att barnen inte var aktiverade nog eller att de störde varandra. En anledning till att Grahns undersökning inte stämde med vår observation, tror vi kan bero på att eleverna hade leksaker att leka med. Skolgården består till största del av asfalt vilket vi till en början tyckte var negativt. Vi ändrade vår åsikt då vi läst vad Lindholm (1995) skriver. Hon anser att om det ska finnas en gräsmatta på skolgården måste den vara tillräckligt stor för antalet barn som ska befinna sig på den. Förr användes singelsten på en stor del av skolgårdarna, men 1955 lades asfalt eftersom det ansågs bättre till lek (Lindholm, 1995). Vi förmodar att båda skolgårdarna ser ut som två ganska typiska skolgårdar gör i en stad. ”Barn älskar att klättra, att gräva, att göra fördämningar, de tycker om blommor och gräs och djur, barn vill bygga kojor och kunna vara ifred. Varför ska det då vara så svårt att ge dem detta?” (Olsson 1995, ss.121 -122). Vi håller med Olsson (1995) om att barn hade trivts bäst i sådan miljö, men vi tror inte att det är möjligt på många skolor på grund av brist på pengar och platstillgång. Lindholm (1995) skriver om skolans betydelse 1865 och ett antal årtionden framåt om hur viktigt det var att skolgården skulle innefatta mycket träd, buskar och blommor.

På åk 2-3 skolan kom vi fram till att skolgården är planerad på ett sätt som gör att barnen kan utföra olika aktiviteter och vara aktiva på skolgården (se bilaga 3B). Vi tycker att skolgården är tillräckligt stor för eleverna för att de skall kunna röra sig över olika ytor och lekar. Vi tror att de som planerat skolgården har tänkt på att det ska finnas en lekplats som inbjuder till mycket lek och rörelse. Klätterställningen som finns på skolgården är ett bra exempel på detta. Lindholm (1995) skriver att 1865 skulle det finnas en rymlig gårdsplan där barnen kunde samlas för att leka och utföra kroppsövningar. Lindholm (1995) skriver även att skolområdet 1865 skulle innefatta träd, buskar och blommor. Detta anser vi finns tillräckligt av på skolgården på åk 2-3 skolan, men eftersom det inte var sommar när vi observerade kunde vi inte se om det fanns blommor. Förutom gräsmattorna och de två sandlådorna på åk 2-3 skolan består ytan närmast skolan av asfalt. Fotbollsplanen, som är den mest använda delen på skolgården består utav asfalt. Kindenberg (2005) skriver att det är bra att ha en bollsportsbana på skolgården eftersom det är en fördel om det finns plats för eleverna att röra på sig.

På skolgården på åk 2-3 skolan har lärarna tillsammans med naturskolan målat olika motiv i klara färger så som "Alfabetsormen" och spelet "King Out" och detta tror vi de har gjort för att göra skolgården roligare och mer färgglad. Detta tycker vi är bra eftersom man inbjuder barn till lek och de lär sig att nyttja asfalten på många olika sätt. Då vi observerade såg vi dock inga barn som lekte på de målade ytorna. Detta kan man koppla till Åkerblom (Kindenberg, 2005) som anser att man kan göra asfalten mer levande på skolgårdarna genom att måla den svarta ytan för lek, spel och spring. Lindholm (1995) menar att år 1995 skulle det endast finnas asfaltbeläggning vid stora skolgårdsanläggningar eftersom asfalten fungerande bättre för olika bollspel till skillnad från den singelsten som använts som underlag på gårdarna tidigare.

Fem av de elever i årskurs 1 som vi intervjuat tycker att deras skolgård är bra, de flesta elever på åk 2-3 skolan är nöjda med sin skolgård. Vi tror att vår fråga *Vad tycker du om skolgården?* var för diffus för en del av de yngre eleverna och därför kan resultaten på den frågan ha blivit påverkade. På åk 1 skolan saknar eleverna lekredskap, framförallt rutschbana, linbana men även fler klätterställningar. Några vill även ha mer naturinslag på skolgården. Bara en pojke sade att han ville ha fotbollsmål, vilket förvånade oss. Det var inte heller någon som svarade att de saknade en fotbollsplan.

Vi tror att det endast var en pojke som svarade fotbollsmål på åk 1 skolan eftersom man inte vet vad man saknar när man aldrig haft en viss sak, i detta fall syftar vi på fotbollsplan och fotbollsmål. Eleverna på åk 1 skolan verkar i stora drag nöjda med hur skolgården ser ut. Tre pojkar på åk 2-3 skolan svarade att de saknar någonting som har med fotbollssaker att göra. Det de saknar är fotbollsmål, fotbollslinjer och en till fotbollsplan. De flesta eleverna på åk 2-3 skolan sade att de saknar en rutschbana. Vi tror att anledningen till att de inte svarade mer varierade lekredskap är att denna skola redan har ett stort utbud av olika lekredskap. Detta nämner (Olsson, 1995) då hon skriver att det är bra om lekplatser har olika funktioner och innehåller olika lekelement. Av observationerna och intervjuerna fick vi intrycket av att nästan alla elever på åk 2-3 skolan var nöjda med sin skolgård.

## **5.2 Vilka möjligheter har eleverna till olika aktiviteter på rasten?**

Eleverna använde hela skolgårdsområdet på de båda skolorna under våra observationer. Möjligheterna till olika aktiviteter är fler på åk 2-3 skolan eftersom det finns mer lekredskap och naturinslag. Grahn m.fl. (1997) visar i sin forskning att skolgårdar som har naturmiljö stimulerar till fler lekaktiviteter än de skolgårdar som saknar naturinslag. Årskurs ett har en egen låda med leksaker med sandlådeleksaker, en fotboll, en basketboll, hoppprep och en rockring. Vi kunde under observationerna konstatera att de använde alla dessa saker. Antingen blev de använda av eleverna i klassen eller av elever från andra årskurser. Det finns även basketkorgar på åk 1 skolans skolgård, men de verkar vara de lekredskap på skolgården som blir minst använda av barnen. Fotboll är den mest populära aktiviteten hos pojkarna. De spelar fotboll över en stor del av framsidan på skolgården eftersom de inte har någon fotbollsplan.

Vi håller inte med Grahn m.fl. (1997) eftersom han menar att flickor och pojkar leker olika lekar och delar upp skolgårdsytan på ett naturligt sätt. Vi såg att både flickorna och pojkarna på de båda skolorna använde samma ytor förutom där fotboll spelades. Detta tror vi kan bero på att ingen av de två skolgårdarna var speciellt stora. Vi tror att Grahns undersökning kanske skulle stämma om skolgårdarna varit större. Av intervjuerna fick vi konstaterat att eleverna på åk 1 skolan brukar leka kurragömma, tjuv och polis men även jaga varandra under rasterna. På åk 2-3 skolan observerade vi att det framförallt var klätterställningen, fotbollsplanen och gungorna som användes under våra observationer, detta visade sig stämma med intervjuerna då bara ett barn svarade att klätterställningen är tråkig och ett barn att fotboll är tråkigt.

Vi tolkade det som att de elever på åk 1 skolan som ville vara ifred gick bakom skolbyggnaden eller satte sig i skjulet för att få möjlighet till avskildhet. På åk 2-3 skolan har de inte möjlighet att gå bakom skolan men det finns träd och buskar som de kan ”gömma” sig bakom. Vi håller med Åkerblom (Kindenberg, 2005) om att skolgården ska stimulera upptäckter, kreativitet och vara utforskande men även att den ska vara uppdelad i olika ”rum” så det finns möjlighet till ostördhet och avskildhet. Det som förvånade oss under våra observationer på åk 2-3 skolan var att inga barn lekte på den målade asfalten och inte heller något barn nämnde något om detta under intervjun. Vi tycker att skolgårdens lekplats på åk 2-3 skolan verkar underhållande och utforskande och det märks att den lockar barnen till lek då många barn lekte på den tillsammans. 1920 fick lekplatserna ett eget kapitel i normalritningarna och elevernas raster och lekar blev en viktig del i skolan och en lekplats av tillräcklig storlek var en annan viktig del på skolområdet (Lindholm, 1995).

### **5.3 Vad gör eleverna helst på rasten?**

Intervjuerna och observationerna på de båda skolorna visade tydligt att fotboll och att leka på lekplatsen är det barnen helst gör på rasterna. Eftersom det inte fanns någon fotbollsplan på åk 1 skolan spelade eleverna fotboll över stora delar av framsidan av skolgården, vilket de inte verkade ha någonting emot. Övriga barn som lekte på framsidan fick flytta på sig då pojkarna använde stora delar av framsidan som fotbollsplan. Schmidt (2004) skriver att det finns många bollplaner i skolan där fotboll kan spelas. Detta tycker vi är ett konstigt konstaterande och håller därför inte med henne om det resonemanget eftersom inte alla skolgårdar har bollplaner. Åk 2-3 skolan har en stor inhägnad fotbollsplan på asfalt där många pojkar från olika klasser spelar tillsammans. En undersökning har gjorts på kulturgeografiska institutionen i Lund som visat att pojkars aktiviteter på skolgården tar upp störst yta då de ofta befinner sig på områden som fotbollsplaner och basketplaner (Schmidt, 2004). Vi tycker att fotbollsplanen på åk 2-3 skolan är en viktig del av skolgården och barnen verkar tycka detsamma. Det var enbart pojkarna som svarade att de brukade spela fotboll och detta stämde överens med våra observationer eftersom vi inte såg någon flicka som spelade fotboll. Vi kom fram till att flickorna för det mesta går runt på skolgården eller leker vid klätterställningen och gungorna. Enligt Schmidt (2004) är flickor mer intresserade av att leka på klätterställningen än att vara på bollplaner. Henriksson och Castenfelt (2000) tar upp att det är viktigt med rörelse- och balanslekar, som bollspel och klättring eftersom det är utvecklande för motoriken. På båda skolorna såg vi många barn som klättrade och spelade fotboll.

## 5.4 Hur ser samspelet ut mellan eleverna på rasten?

Under intervjuerna framkom det att cirka hälften av eleverna på de båda skolorna inte ansåg att de brukar leka med det andra könet. På åk 1 skolan svarade tre pojkar att de brukade leka med flickor medan endast en pojke på åk 2-3 skolan svarade att han brukade leka med flickor. Vi tror att fler pojkar från åk 1 skolan svarade att de leker med flickor eftersom de är yngre och inte anser att det är ”pinsamt”. De som brukar leka med det andra könet på åk 1 skolan svarade att de brukar jaga varandra eller att pojkarna lär flickorna att spela fotboll. På åk 2-3 skolan fick vi svaren att de jagar varandra och att de leker tjuv och polis vilket de även gjorde under observationerna. Detta stämmer inte överens med Thorne (2003) som skriver att rörliga aktiviteter så som att jaga varandra nästan alltid görs uppdelat mellan flickor och pojkar.

Några elever på åk 1 skolan, speciellt flickorna, tycker att det jobbiga med rasten är då flickorna bråkar och fryser ut varandra. Pojkarna svarade att de bråkar om leksaker eller spelregler. Då vi observerade samspelet på åk 1 skolan såg vi inte mycket bråk vare sig mellan pojkarna eller mellan flickorna. Det vi observerade var att de flesta barn verkade ha bra samspel med varandra. Det var endast en flicka av de tio eleverna som berättade att hon ibland inte fick vara med några barn och leka. Under observationen gick hon runt och lekte med många olika flickor. Vi observerade dock en annan flicka som sprang ifrån en tjejgrupp gråtandes för att hon inte fått vara med och leka. Vi fick konstaterat det som Höistad (2001) skriver att under ytan hos vänskapen hos flickor kan spänning och konflikt förekomma, men de visar det inte rakt ut som pojkar gör. Detta såg vi tydligt under observationen då flickan bara gick iväg utan att ens fråga flickorna varför hon inte fick vara med och leka. Det händer att barn knuffas, bråkar och säger dumma saker till varandra på skolgårdarna ibland utan att det behöver röra sig om mobbing (Höistad, 2001). Det vi såg och observerade under rasterna var att nästan alla verkade ha vänner att umgås med.

Vi observerade att flickorna på åk 2-3 skolan lekte mycket två och två då de satt på bänkarna och pratade eller gick runt på skolgården. Höistad (2001) skriver att flickor som går på lågstadiet ofta har problem att leka i grupp om tre och leker därför istället bara två och två, vilket kan upplevas som jobbigt för flickorna. Pojkarna på denna skola lekte mycket i grupp då de spelade fotboll eller var vid klätterställningen. När det uppstod bråk under våra observationer var det för det mesta pojkar som var inblandade.

Fem utav tolv barn på åk 2-3 skolan tycker att de bråkar om fotbollsreglerna på rasten. Vi tror att om fotbollslinjer och fotbollsmål inskaffas kommer bråken att bli färre. Vi har kommit fram till att det var mer bråk på åk 2-3 skolan och detta tror vi beror på att denna skola har en större skolgård som kan resultera i att lärarna inte har samma översikt. Thorne (1993) menar att pojkar bildar gäng medan flickorna umgås i smågrupper med varandra eller i par och pojkar leker mer hårdhänt och slåss mer i leken än vad flickor gör. Det som vi funderade på då vi observerade de tolv barnen var varför det aldrig var någon flicka som befann sig på fotbollsplanen, trots att det var två flickor som svarade under intervjun att de tycker att det bråkas mycket om fotbollsreglerna på rasterna. Vi tror att flickorna svarade så för att de kanske vet att det bråkas mycket vid fotbollsplanen på rasten och för att ge oss ett svar svarade flickorna det de ofta upplever som bråkigt. Höistad (2001) påpekar också att det är normalt att få vara arg ibland och det går inte att förbjuda ett barn att uttrycka sin vrede. De barn som lekte ensamma på de båda skolorna gjorde oftast det då de gungade eller lekte i sandlådan.

## **5.5 Vilken roll har den vuxne under elevernas raster?**

Intervjuerna på de båda skolorna visade tydligt att eleverna tycker att de vuxna som är ute på rasten brukar vakta och att prata med elever och andra vuxna. Vår observation visade det barnen sagt under intervjun. Vi tycker att det verkar som om eleverna känner förtroende för rastvakterna eftersom de pratade med dem och sökte tröst hos dem då någonting hänt. Vi håller med Nilsson (2003) som antyder att barn bör känna sig lika trygga ute som inne och att det därför är viktigt att vuxna befinner sig på båda platserna. Metro (2007) har gjort en undersökning på 1000 elever där 46 % av mellanstadieeleverna uppger att de känner sig otrygga på rasten. Denna siffra tycker vi låter väldigt hög och tror inte att den stämmer överens med det vi sett på rasterna på någon av skolorna. När vi observerade lärarna under rast 2 såg vi tydligt på de båda skolorna att de var rastvakter. För det mesta befann de sig uppe vid skolbyggnaden, men de gick även runt och pratade med barnen. Det vi tyckte var positivt var att av de barn som medverkade på intervjuerna på båda skolorna, svarade nästan alla att de tycker att lärarna alltid var ute på rasterna. Vi tycker att det är viktigt att lärarna tar sin uppgift som rastvakt på allvar och det verkar som om lärarna gör detta på båda skolorna.

När det uppstod bråk mellan barnen på åk 2-3 skolan under våra observationer tyckte vi att lärarna snabbt var framme och försökte lösa det. I läroplanerna står det att alla som arbetar i skolan ska ”aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper” (Läraryrket, s.14).

## **5.6 Övrigt**

Då vi sammanställt intervjuerna och observationerna tycker vi att helheten är att eleverna trivs bra på rasterna och att det enbart är få elever som känner sig utanför. Eleverna på de båda skolorna verkar i stort sett nöjda med skolgårdsmiljön trots att de nämnde saker som de tyckte saknades. Vi tycker det är positivt att barnen upplevde skolgården som tillfredställande eftersom elever sammanlagt spenderar ett av de sex första skolåren på skolgården (Nilsson, 2003). Maria Nordström (Olsson, 1995) har i en forskning kommit fram till att barn i förskole- och lågstadieåldern tycker att platserna utomhus betyder mer för dem än platserna inomhus. Detta frågade vi inte eleverna om i undersökningen.

## **5.7 Diskussion kring våra valda metoder**

Vi tycker att vi fått fram ett bra resultat då vi använt oss både av intervjuer och observationer. Det var bra att vi la intervjuerna före observationerna eftersom vi då visste vad vi skulle fokusera på. Några frågor visste vi skulle bli svåra för barnen men vi anser ändå att de lyckades svara bra. Eftersom barnen som medverkade i undersökningen var unga, var vi ibland tvungna att förklara vad vi menade med vissa frågeställningar. Vi har i efterhand kommit på att detta kan ha haft viss inverkan på några av elevernas svar. Resultaten hade förmodligen blivit annorlunda om fler flickor deltagit i vår undersökning på åk 2-3 skolan. Eftersom eleverna på åk 2-3 skolan var äldre än de på åk 1 skolan tror vi även att detta kan ha påverkat våra resultat, då vår erfarenhet är att äldre barn ibland svarar det de tror att intervjuerna vill höra.



## **5.8 Förslag på framtida forskning**

Vi har under vårt arbete jämfört likartade skolgårdar, därför skulle det vara intressant att i fortsatt forskning jämföra två skolgårdar som skiljer sig markant för att se vilka resultat man då får fram. Det vi blev fundersamma över då vi gjorde denna undersökning var hur mycket eleverna egentligen har att säga till om gällande skolgårdens utseende. Vi funderade på detta då många utav barnen på åk 2-3 skolan sade att de saknade en rutschbana. Detta är något som vi tycker kan bli ett bra förslag på framtida forskning, nämligen hur mycket barnen får lov att vara med och bestämma hur skolgården ska se ut. Vi tror att det framförallt beror på brist på pengar och plats som gör att eleverna inte får de saker de saknar mest på skolgården.

## **5.9 Tack**

Vi vill tacka vår handledare Karin Lagerholm för bra handledning och goda ideer och Hans Månsson för att han ställt upp med att korrekturläsa vårt examensarbete. Slutligen vill vi tacka de två lärarna som hjälpt oss att organisera intervjuerna på de två skolorna där vi utfört våra undersökningar.

## Referenslista

### Litteratur

- Grahn, Patrik (1991) *Om parkers betydelse*. Alnarp: Movium
- Grahn, Patrik, Fredrika, Mårtensson, Bodil Lindblad, Paula, Nilsson & Anna, Ekman (1997) *Ute på dagis: hur använder barn daghemsgården? : utformningen av daghemsgården och dess betydelser för lek, motorik och koncentrationsförmåga*. Alnarp: Movium.
- Henriksson, Sven-Erik & Castenfelt, Ronald (2000) *Säkra lekplatsen: olycksförebyggande utformning av lekplatser och redskap*. Stockholm: Svenska Kommunförbundet
- Hillman, Olle (2007) *Skolhälsovård: Introduktion och praktisk vägledning*. Stockholm: Gothia
- Höistad, Gunnar (2001) *Mobbing och människovärde*. Göteborg: Förlagshuset Gothia AB
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olof (2006) *Examensarbetet i Lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget
- Kindenberg, Ulla (2005) *Skolans arbetsmiljöhandbok: för alla i skolan*. Kalmar: Liber Idéförslag
- Kylén, Jan-Axel (1994) *Fråga Rätt: vid enkäter, intervjuer, observationer och läsning*. Bromma: Kylén Förlag AB
- Lindholm, Gunilla (1995) *Skolgården - vuxnas bilder, barnets miljö*. Inst. för landskapsplanering
- Läraryrkesförbundet (2004) *Lärarens Handbok*. Stockholm: Läraryrkesförbundet
- Nilsson, Nic (2003) *Barnperspektiv på planeringen*. Tierp: IPA – barns rätt till lek
- Olsson, Titti (1995) *Skolgården - det gränslösa uterummet*. Uppsala: Almqvist & Wiksell
- Patel, Runa & Davidsson, Bo (1994) *Forskningsmetodikens grunder: att planera genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Rubinstein Reich, Lena & Wesén, Bodil (1986) *Observera mera*. Lund: Studentlitteratur
- Schjellerup Nielsen, Helle (2006) *Gemenskap och Utanförskap: om marginalisering i skolans värld*. Stockholm: Liber AB (Slovenien)
- Schmidt, Lene (2004) *Skolegården, djungel eller lufttegård? En studie av nærmiljøanlegg, barn og fysisk aktivitet i skolegården* Oslo: NIBR
- Thorne, Barrie (1993). *Gender Play: Girls and Boys in School*. Buckingham: Open University Press
- Trost, Jan (1997) *Kvalitativa Intervjuer*. Lund: Studentlitteratur
- Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ Forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

**Internet:**

Metro (2007)

<http://www.metro.se/se/article/2007/10/18/23/0546-45/index.xml>

Hämtad: 2007-11-13. Uppdaterad: 2007-10-19 14:31

**Tidskrifter**

Olsson, Titti (2003). Skolan är ute. *Arkitektur*, 8

Rörström, Kristina (2006). En skolgård behöver inte vara vacker. *Lärarnas tidning*, 8

Elevens namn:

**Bilaga 1**

## **Intervjufrågor**

**1) Vad tycker du är roligast att göra på rasten?**

– Är det alltid det du gör eller brukar du göra andra saker också?

**2) Är det någonting som inte är roligt med rasten?**

**3) Brukar du leka med flickor/pojkar, vad leker ni då i så fall?**

– Vem brukar du leka med på rasten?

– Är det alltid ni som leker eller brukar någon annan också vara med och leka med er?

– Är det någon du skulle vilja leka med på rasten som du inte brukar leka med?

– Händer det att du leker själv?

– Varför gör du det?

**4) Tycker du att det saknas någonting på skolgården?**

**5) Brukar lärarna vara ute på rasterna, vad gör de då?**

– Brukar lärarna ta fram mycket leksaker till er på rasten?

**6) Är det mycket bråk på rasterna, vad bråkar ni då om?**

– Känner du dig trygg på rasterna?

**7) Vad tycker du om skolgården?**

Hej!

Vi är två lärarstudenter från Malmö högskola som läser vår sista termin på lärarutbildningen. Vi ska börja skriva vårt examensarbete som ska handla om hur elever upplever rasten på två olika skolor.

Examensarbetet ska grundas på undersökningar i form utav intervjuer och observationer på skolgården. Vi kommer slumpmässigt att välja ut några av de elever som fått godkännande till att bli intervjuade. Enbart de elever som anmäler sitt intresse till att delta kommer att bli intervjuade.

De som deltar är anonyma och ingen annan än vi kommer att ha tillgång till intervjuerna. Vi kommer inte att använda elevernas eller skolans riktiga namn.

Sätt ett kryss för det ni väljer

Får delta.....

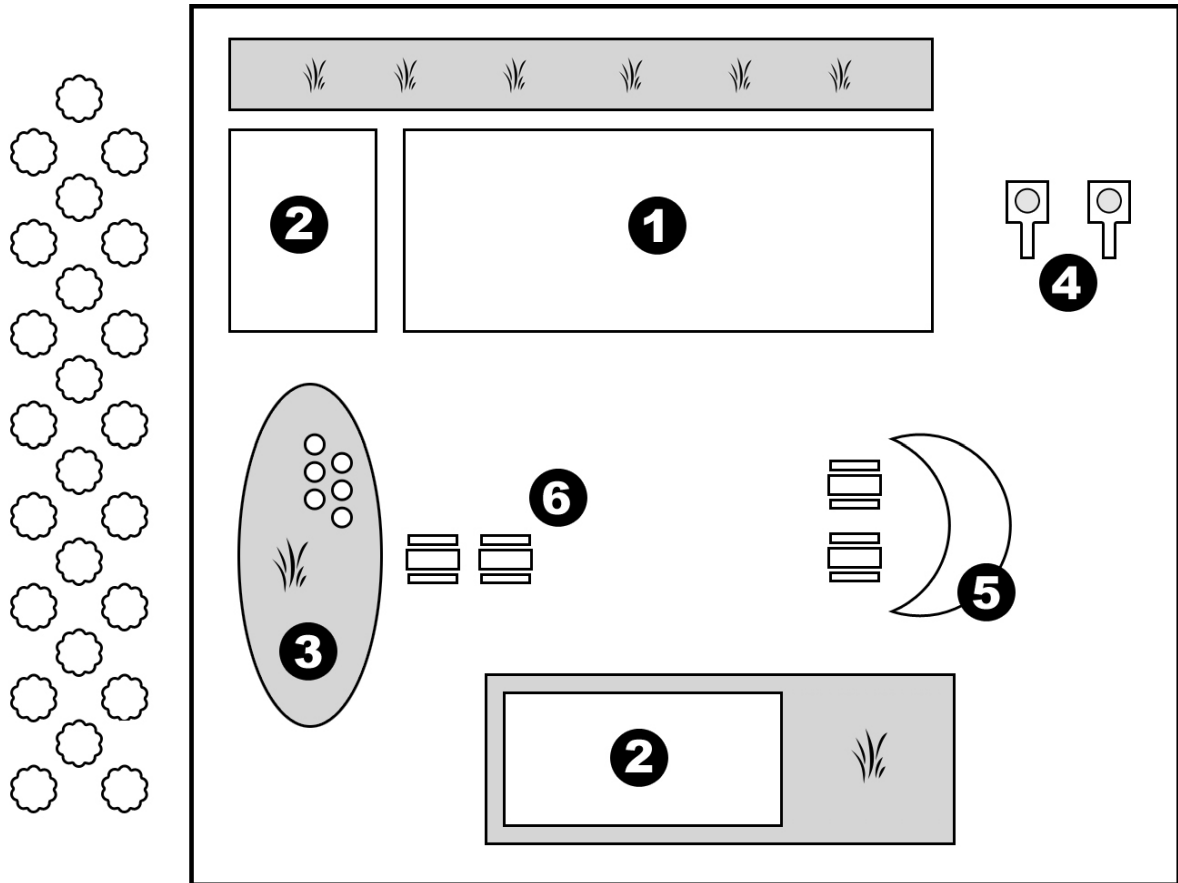
Får ej delta .....

Elevens namn:

Målsmans underskrift:

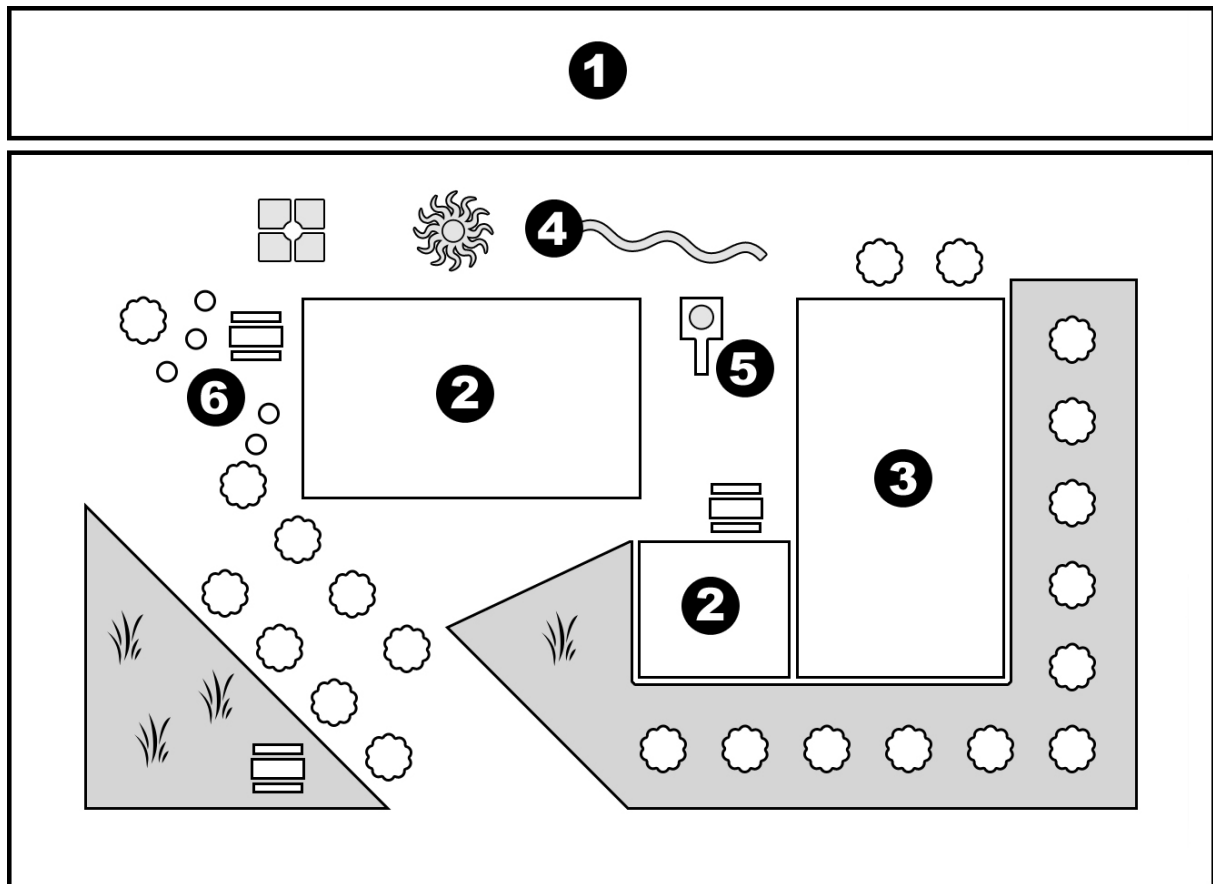
Med vänliga hälsningar,  
Johanna Jönsson och Tina Månsson

## Bilaga 3A. Åk 1 skola



1. Skolbyggnad
2. Sandlåda med gungor
3. Gräs med stora stenar
4. 2 st. basketkorgar
5. Skjul
6. 2 st. bänkar

## Bilaga 3B. Åk 2-3 skola



**1. Skolbyggnad**

**2. Sandlåda med klätterställning, gungor, gungbräda och snurrunga**

**3. Sandlåda med gungor**

**4. 3 st. asfaltmålningar**

**5. Basketkorg**

**6. Bänk, träd och stora stenar**